48ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1,84 Կ ՊՈԼԻՍ ՇԱԲԱԹ 1/14 ՅՈՒՆՎԱՐ 1905 8 ՋԻԼԿԱՏԷ 1322 – 1 ԲԵԱՆՈՒՆԸ ՍԱՆԻ 1320

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՅԵՐ ԵՒ ՑՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Գալաթա Ալի Ֆաստէսի, 38

Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ եւ չեն տրուիր

Մանզումէի Էֆքիար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیه یوی وسیاسی غزیته‌سی
صاحب امتیازی : ارمانسی قریه
ادارهخانهسی باب عالی جادهسنده نومرو ۳۸

ԳԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղ.	50 ղ.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	18 ֆր.

ՅԱՋՈՂԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար , տողը 5 դրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

"ՄԱՆԶՈՒՄԷ„
ՆՈՐ ՏԱՐԻՆ
ԿԸ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԷ
ԻՐ ԲՈԼՈՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ
ԵՒ ԸՆԹԵՐՑՈՒՀԻՆԵՐՈՒՆ
1905 ՅՈՒՆՎԱՐ 1

ՕՐՈՒԱՆ ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐ

ԴՈՒՔ ԶԶԵԶ ԵՐԶԱՆԿԱՑՈՒՑԷՔ

Նոր Տարին անդրանիկ արշալոյսը կարծես հրճուանքի ցոլքերով կ'ողողէ ամբողջ բնակարանները, ուր խնծիլն ու զուարթութիւնն է որ կը տիրապետեն և երջանկութիւնն ու բարեբաստութիւնն է որ կ'արձագանգեն։

Մանուկներու ճչվլուռը, կաղանդի անուշաբոյր սեղանները, սրտաղեղ նուէրները, կամրջին համբոյրներն և... օխսը բուսիկ պահ մը կը վարեն սրտերէ աշխարհիկ վիշտերն ու դրամապաշտական մտածումները, նոր ոգեւորութիւն մը տիրելով անոնցմէ ներս։

Շնորհաւոր Նոր Տարի եւ բարի կաղանդ։

Այս կ'ըլլայ օրուան նշանաբանը, զոր ամէն ոք իրարու կը կրկնէ, երջանիկ կեանք և բարեբաստիկ օրեր մաղթելով։ Եւ սակայն հակառակ այս սրտաբուղխ բարեմաղթութիւններուն, քանիներ են որ արդեօք կը պատասխանեն այդ տիպար կեանքի վայելքներուն։

Բարեմաղթութիւնները ո՛րչափ ալ անկեղծ ու սրտաբուխ ըլլան, չեն զօրեր երջանկացնելու մարդը, մինչեւ որ անիկայ ինք հեռամուտ չըլլայ բարեբաստիկ կեանքի մը հեռանդելու։ Դժբախտ կամ երջանիկ ըլլալը բոլորովին բախտի վերագրել, կարճ մտածելու տեսակ արդիւնք պէտք է նկատուի. քանի որ իրողութիւնները յաճախ անոր հակառակը կ'ապացուցանեն։ Բախտը ինչ յանցանք ունի, երբ ո՛ և է մէկը չուզեցած կեանքի մը խարուսիկ հաճոյքներուն անձնատուր ըլլալով, քանի գործի չի նայիր, հարստութիւնը անհաչիւ կերպով կը մխէ, պատիւը կ'արատաւորէ և ամենէն եռանդ ալ անբուժելի հիւանդութեան մը ճիրաններէն բռնուելով, թշուառ ու ողորմելի կացութեան մէջ կը հեծէ։

Ընտանիք մը կը տեսնենք թշուառ ու ողորմելի, զաւակներ որոնք վրայ չունին գլուխ չունին, աղտը կեղտը պատած է ամբողջ բնակարանը ներսէն դուրս, արտաքին երեւոյթէն դատելով խորապէս կրգաւնք անոնցվրայ, թշուառն բառին լայն առումովը, բայց եթէ ընտանիքին ներքինին թափանցնենք, տիրի գտնենք կա՛մ ծոյլ, կամ գինեմոլ և կա՛մ կռուաւէր հայր մը և կամ նոյնքան ծոյլ, շաղակրատ ու թափթփած կին մը, որ տիկառը մատուներուն ծայրը բռնած՝ դռնէ դուռ կը պտտի ա՛ն կամ ա՛ս դրացին բամբասելու, և բնաւ չի խորհիր զաւակներուն ու ընտանիքին կացութեանը վրայ։ Բախտը ինչ կրնայ ընել գործը չգիտցողին որ իր իսկ ձեռքով հոր կը բանայ առջին։ Մինչեւ որ մոլութիւնը ներս չմտնայ առնէն, աղքատութիւնը չկրնար ապարդիւ գտնել հոն։ Տան երջանկութիւնը միայն նպատակակէտ ունեցող մայրը՝ աղքատութեան մէջ իսկ երբեք թշուառ չըլլար, որովհետեւ թշուառութիւնը տարբեր է, աղքատութիւնը տարբեր։ Արկածները, անգործութիւնը, տանջանքները, բացառիկ ուրիշներն են, որոնց մէջ իսկ բանիրուն տանտիրոջը կը գիտնայ կառավարել իրեններն ու թշուառութիւնը հեռի պահել իրենց չրջանակէն։ Արդ, մոլութեան ենթարկուած ընտանիք մը որ բնաւ ճիգ չընէր իր ինկած խորխորատէն դուրս ելլելու, թող հաղար անգամ անիծէ բախտը, թող տրանջայ անոր դէմ, չարունակ թող գանգատի, մինչեւ որ իր մոլութիւնները որքագրելու սկզբնաւորութիւն մը չընէ, պիտի մնայ հոն, ո՛ւր որ է, եթէ ա՛լ աւելի ողբալի վիճակի մը չմատնուի։

Մարդս ինք իր ձեռքովն է որ յաճախ դժբախտութիւն կը բանայ գըլխուն ու կը դառնացնէ կեանքը։ Ամիկայ բացարձակ ճշմարտութիւն է եւ մեզմէ ամէն մէկը Նոր Տարիին այս առաջին օրը յիշատդարձ ակնարկ մը ուղղելով իր կեանքին վրայ, երբ քաղուածը ընէ անյեալ օրերուն, պիտի տեսնայ որ ճշմարտապէս ինք է պատասխանատուն իր աշխարհի մէջ քաշածներուն, ինքն էր որ իր կիրքերուն անձնատուր ըլլալով չկրցաւ մաքուր կեանք մը վարել։ Ինքն է որ իրեն յանձնուած գործին մէջ անհաչիւ զեղծումներ ըրաւ և հիմա անօթի ծարաւ կը սլքայայ, ինքն է որ անպատշաճ ամուսնութիւն մը կնքեց և հիւանդութեան մը ճիրաններէն բռնուելով, թշուառ ու ողորմելի կացութեան մէջ կը հեծէ։

Ամէն մարդ գիտէ որ բարի կամ չար ըլլալը ունակութեան խնդիր մըն է լոկ։ Հաւատ մը, երկու հաւատ զսպեցէք ձեր անձը ո՛և է մոլութենէ, ու հրճուանքով պիտի տեսնէք որ անիկայ ձեզմէ ասոնցմանաքար հեռանալու վրայ է։ Կաղանդին առջի օրը բարի ըլլալու սովորոյթն ալ անուղղակի առիթ մըն էր հանրութիւնը առաքինութեան վարժեցնելու, որ եթէ ընդհանուրին վրայ չազդէր իսկ, գոնէ հոգաբէն մէկուն համար երջանկութեան դարագլուխ մը կ'ըլլար։

Մանզումէ որ միշտ իր կարողութեան չափով օգտակար ըլլալ կը փնտրէ իր ընթերցողներուն ու ընթերցուհիներուն, տարիին այս անդրանիկ օրը՝ անոնց լաւագոյն կաղանդէպ մը պատրաստելու դիտումով՝ կ'առաջարկէ որ անոնք իրենց ուղղուած բարեմաղթութիւնները արդիւնաւորելու համար իրենք իսկ հեռամուտ ըլլան երջանիկ ու բարեբաստիկ կեանքի մը հետեւելու։

Մոլութիւնները, որոնց անձնատուր եղած էին՝ իրենց անցեալ օրերուն մէջ, վտարեն իրենց չրջանակէն և Նոր Տարիին այս առաջին օրէն սկսեալ պատուոյ խնդիր ընեն իրենց՝ անբասիր կեանք վարելը։ Բնաւ թող չտարակուսին յաճող արդիւնքէն, վասահ թող ըլլան որ ո՛րչափ ապուռանան հոգուով ու զգացումով, նոյնչափ պիտի մօտենան երջանկութեան ու բարեբաստիկ կեանքի, հակառակ պարագային ո՛րչափ ալ չատ բարեմաղթութիւններ ընդունին, ո՛րչափ ալ դրամ գիշերլու հոգ տանին, բնաւ պիտի չկրնան ըմբոշխնել կեանքի այն անխառն հաճոյքները, զորս բարոյականութիւնը միայն կ'ապահովէ իրեն հետեւողներուն։

ԿԱՂԱՆԴ ԳԻՇԵՐ

(ԿԵԱՆՔԻ ՀԱՅՈՒԱԾՆԵՐ)

Հովը ուժգնօրէն կ'ոռնայ լեռը, իր հետ բերելով ձիւնի խոշոր փաթիլները որոնք պատուհանիս ապակիները ճերմակով կը ծածկեն։

Մարդ չկայ դուրսը մանաւանդ ես տեսն երբ ժամը երկուքը անցեր է, սա լեռան գլուխը, Շիշլիէն աւելի ներս ուր կը բնակիմ։

Սառը դուրսի կողմէն, սիրուն ծաղկա՝ կարներ կը յորիներ ապակիին վրայ որ կ'երերայ, կը տատանի ուժգնակի չունչին տակ որ հիւսիսին սառ բերանէն կը փչէ։

Հեռուէ հեռու, քաղքին ժխորն է որ կը բարձրանայ, կը հասնի մինչեւ ինծի։ Լաթերանոցներու կարատուած արձագանգներ, թմբուկներու հեռաւոր ձայներ իրենց նուազուն կոորները կը բերեն հոս, սենեկիս մէջ, ուր կծկտեր եմ, կրակարանին մօտիկը, մօրս հետ քով քովի ծուրսը ամփոփուելու, ժողվըտուելու. փափաք մը դրած է ներսս, ու ես որ միշտ սիրած եմ ընկերներով տարրի մը եւս բոլորելուն համար և զինքը չրջապատողներուն հրճուանքն ու կայտառութիւնը տեսնելով, ա՛լ աւելի գրգռվով կը փարի ընտանիքին և զանոնք ապագային երջանկացնելու միջոցներուն վրայ կը խորհի լրջութեամբ։

Բայց մինթէ մեր տոնական եկեղեցական ասվորոյթները, աւանդութիւններն ու ասացուածները նուազ քաղաքակրթական, նուազ արժէքաւոր, նուազ երջանկացուցիչ էին որ զանոնք լքանելով ուրիշ անծանօթ սովորոյթներ ընդգրկենք։ Հայ քրիստոնեան այն հաւատքն ուներ թէ տարիին առաջին օրը ինչպէս որ անցընէր, ամբողջ տարեշրջանը ան պայմաններով պիտի ապրէր, ուստի այս չերմ հաւատքով զինուած, կը ջանար կարելի եղածին չափ զուարթ ըլլալ այն օրը։ Բոլոր չունեցողներուն կ'օգնէր, միշտ բարիք կը գործէր. ողորմութիւն կուտար, թշուառներուն կ'այցելէր, հիւանդները կը սիփիարէր, վերջապէս միակ նպատակակէտ մը կ'ունենար, մոլութենէ, չարիքէ հեռի կենալ ու տիպար կեանք մը ապրիլ։

Ասիկայ աւելորդապաշտութիւն, հին գլուխութիւն էր մինթէ. ընդհանրապէս խիստ հեռատեսութեամբ հաստատուած սովորոյթ մըն էր բարքերը աղնուացնելու։ Ամէն մարդ գիտէ որ բարի կամ չար ըլլալը ունակութեան խնդիր մըն է լոկ։ Հաւատ մը, երկու հաւատ զսպեցէք ձեր անձը ո՛և է մոլութենէ, ու հրճուանքով պիտի տեսնէք որ անիկայ ձեզմէ ասոնցմանաքար հեռանալու վրայ է։ Կաղանդին առջի օրը բարի ըլլալու սովորոյթն ալ անուղղակի առիթ մըն էր հանրութիւնը առաքինութեան վարժեցնելու, որ եթէ ընդհանուրին վրայ չազդէր իսկ, գոնէ հոգաբէն մէկուն համար երջանկութեան դարագլուխ մը կ'ըլլար։

Մանզումէ որ միշտ իր կարողութեան չափով օգտակար ըլլալ կը փնտրէ իր ընթերցողներուն ու ընթերցուհիներուն, տարիին այս անդրանիկ օրը՝ անոնց լաւագոյն կաղանդէպ մը պատրաստելու դիտումով՝ կ'առաջարկէ որ անոնք իրենց ուղղուած բարեմաղթութիւնները արդիւնաւորելու համար իրենք իսկ հեռամուտ ըլլան երջանիկ ու բարեբաստիկ կեանքի մը հետեւելու։

Մոլութիւնները, որոնց անձնատուր եղած էին՝ իրենց անցեալ օրերուն մէջ, վտարեն իրենց չրջանակէն և Նոր Տարիին այս առաջին օրէն սկսեալ պատուոյ խնդիր ընեն իրենց՝ անբասիր կեանք վարելը։ Բնաւ թող չտարակուսին յաճող արդիւնքէն, վասահ թող ըլլան որ ո՛րչափ ապուռանան հոգուով ու զգացումով, նոյնչափ պիտի մօտենան երջանկութեան ու բարեբաստիկ կեանքի, հակառակ պարագային ո՛րչափ ալ չատ բարեմաղթութիւններ ընդունին, ո՛րչափ ալ դրամ գիշերլու հոգ տանին, բնաւ պիտի չկրնան ըմբոշխնել կեանքի այն անխառն հաճոյքները, զորս բարոյականութիւնը միայն կ'ապահովէ իրեն հետեւողներուն։

ՈՍԿԵՀՈՍ ԱՂԲԻՒՐ

(ԿԱՂԱՆԴԻ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔ)

Ա.

Միս մինակ կ'ապրէին պառաւուկ մը և աղջնակ մը։ Փլփած տնակ մը կը կազմէր միակ բուսիկը իրենց պատապարումին, ուր կուռ կուռցի աբուած, անշուք և անչլուկ կենցաղ մը կը բոլորէին։ Դիւղաքաղաքին ծայրը, անթիւ տաներու թոխ ու բոխին տակ կծկուած, կորսուած այդ տնակը,—գինովի մը գայթ ի գայթ դա՛դաչումէն անմիջապէս յետոյ բռնուած դժուարաշարժ ու անհաւատարակրիտ կացքով մը,—ընկճուածի, հարատեւուածի և իր շուրջը չար ի չար կանգնող հոյակապ յարկերուն դէմ քշտուածի յուսահատ ու լալկան երեւոյթը կը ցուցադրէր։

Զանեւորութիւնը պառաւին երեսին փոթ փոթ վերնամաշկին վրայէն խաղցուցած էր առաւատուքի խորունկ ու պիրկ կնճիռներ, որոնք եօթանասուն ձմեռներու առթած չղաձգութեան միանալով, չարունակական ցունց մը կաւատային անոր կքուն գլուխին, և աղջկան ալ կոպերուն չորը դրշմած էին տխուր կապարակի ծիրեր մը, որոնց մէջեղէն չա՛ս աղէկ կը չեշտուէին խաղր, փարփառ, խօսուն աչուին,—միակ կայծկլատուն կենդանի նշմարը՝ իր վառած անարիւն դէմքին։

Հանիին ձեռքերուն առատանքն էր լոկ իրն ու ճարակը, զորս օրն ի բուն կը դարձնէր անդադրում, և կը ճգնէր ճարել ճշգիմ օրապահիկ մը։ Ամառանին, «տեսած անցուցած»ի հարատ ույանձնապատան դիմագիծ մը, ուշադիր դիտողին համար, անմիջապէս կը կարդացուէր անոր ժոգոյն մարմնին վրայ։ Անոր հոգերանական մութի մէջ մնացած այդ վհհունակ կողմին անդիտակից դրացիէ մը տրուած «մէդէլոգի»ն փոթփոթած պակունքներու անկարգ ծամածառութիւնով մը կ'ընդունուէր,—ինչ որ կը նշանակէր թէ ունեւորի մը կողմէն՝ իբրեւ թէ մուրացկանի մը երեսին նետուած այդ պատառ ողորմութենէն կ'ասղնուէր իր առաքինի հոգին։ Ինքը չէր ուտեր, ու կը կերցնէր իր տիրասուն թոռնիկին։ Ասիկա էր իր քթան մազերուն մասլին վրայ թառած մէկ հատիկ ճճանչը։ Ինքնի գարնանային չրջանին մէջ իրարու ետեւէ սև ախտէ մը հոզը գրկող իր կեճճ զուակէն և խորոսիկ հարսնուկէն,—որոնց կսկիծովը կը մղմզար միշտ իր տիրոջը,—ա՛սիկա միայն մնացած էր իրեն՝ չնչաբարիկ ուանդ։ Իր վառուած, կարկամ անդամները անով միայն կ'ելեւէջարանային և գործելու կը մղուէին։

Բ.

Բարեպաշտ էր պառաւը, իր եղունգներուն ծայրէն մինչեւ ոսկորներուն ծուծը ընդելուզուած հայ երկիւղած մարմկի թանկագին չեռմեռանդութիւնով, որմէ ամէն օր մէյ մէկ քիչ կը ջանար լմեր իր թոռնիկին ալ։ Առաւ թէ իրիկուն, պզտիկին ձեռքէն բռնած, ա՛նոր՝ առնէն եկեղեցի, և եկեղեցիէն տուն երթեւեկը, և ալ ու ձախ՝ «Ողորմե՛ա Աստուած»ներու առատաձեռն տարաղնումը, լեռամնաց աղօթքներու փսորսունքը դեռ չրթներուն վրայ, հիացքի մրմունջներով կը դիտուէին դրկիցներուն կողմէն։

Հէքեաթներու, զրոյցներու, վէպիկներու, աւանդութիւններու անուն պաշար մը կար իրեն քով, որոնց վրհուկի արուեստովը հիւսուած թանձրը կը քարքրէր ու կը քակէր չարունակ, և «Հազար ու Մէկ Գիշերներ» ու մոգական տեսարաններ կը պարզէր իր սիրասունին գերազգեցիկ երեւակայութեանը առջեւ։

«Մամա՛ ջան, կը մրմնջէր չատ անգամ թոռնիկը, կախուելով անոր վզէն, և աղաչաստլից պզտիկ մը դնելով խանկ երեսին վրայ, մասալ մը պատմէ ինծի, ինչ կ'ըլլայ, մամա՛ ջան.—

«—Հոգիս խուրպա՛ն, քեզի, անուշի՛կս...» կ'ըսէր հանին, չառալուն հմբոյրի մը մէջ ծրարելով իր խանդակաթ գորովը բովանդակ, և կը սկսէին հսիլ բերանէն ճիներու, փէրիներու, հուրիներու «քընծ մեզ աղէկ»ներու մեղրատ զրոյցները, զորս կ'ըմբոշխնէր, կը լափէր աղջնակը, տասը տարեկան պարմանուհի կայտուն խանդաղատութիւնովը և թովուն յափշտակութիւնովը։

Արեւը, որ բուռ բուռ ճճանչներու սակիսովը կը գեղերփնէ ամէն բան, լուսինկան, որ վերը՝ գունատ բակի մը մէջեղ սեղմուած՝ կը հալի, կը հանի, բոսոր ամպիկը, որ կը նախչէ կապուտակ կամարը, ծիածանը, որ երփնազան երանգներու դիւթանքովը կը փղփղի, բնութեան ամէն իր և երեւոյթ, վերջապէս, մէյ մէկ գեղարիկ հէքեաթի պպզուն յուռութքովը կը պնուէին ու կը խորդանուէին ջատուին բերնին մէջ, և սերացումէ չատ կուզում, ցնծութենէ սխրութիւն կը փախադրէին թոռնիկը, որ կիներու, յուշկապարիկներու, յաւէրժարսերու եթերային թաթիկներէն կարկառուած

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. Ե էջ)

ԱՐՏԱՔԻՆ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

«Նայէ Ֆրայէ Բրեսկ»ի
Յունվար 11ի խմբագրականեն

Ռուսական աղբիւրէ լուրի մը նայելով, Ճաբոնցիք կ'ամրացնեն Քորէայի վերաբերեալ Բէլբարթ կղզին։ Կղզիին տեղական հանդամանքները չեն որ ասոր ճաբոնական գրաւումը աչքի կը զարնեն, այլ անոր դիրքին նշանակութիւնը ծովուն գործողութեանց վրայ։ Բէլբարթի դիրքը լեռնային է։ Հիւսիսային ափունքին վրայ Զէօնու, հարաւային ափունքին վրայ Թայեօնկ եւ Թիէնկէօյ նշանակալից վայրերն են այն կղզիին, որ 70 քիլոմէթր երկայնութիւն եւ 30 քիլոմէթր լայնութիւն ունի։ Նաւահանգիստը կը գտնուի արեւելեան նեղ ափունքին վրայ, որ բաց ծովուն դէմ այսպէս պիտի պաշտպանուի, ճաբոնական նոր ամրութեամբ։

Բէլբարթի Քորէական ցամաքէն 100 քիլոմէթր հարաւ կը գտնուի, ա՛յն ծովային ճամբուն վրայ, որ Նակազաքիէն կ'երթայ Քիաօ-Զէու, Վայհայվայ, Զիֆու, Բորթ Արթուր և Զիլիի ու Լիաթունկի ծովածոցերուն նաւահանգիստները։ Ճաբոնական ամէնէն մօտաւոր կղզիներէն 200 քիլոմէթր հեռի է, իսկ չինական ամէնէն մօտաւոր կէսէն՝ Շանկայէն, 500 քիլոմէթր հեռի է։

Այս նկարագրութենէն կը տեսնուի թէ Բէլբարթ ո՛րքան կարեւոր կէտ մըն է Ճաբոնի և Դեղին ծովուն միջեւ հաղորդակցութեան ապահովութեան համար։ Քորէայի նեղուցին մէջ ռազմավայրերուն հետ Ճաբոնական ծովային հաղորդակցութեան միակ վտանգն է Վլատիվոսթոքի նաւատորմը, ինչպես անցեալ տարի քանիցս պատահեցաւ։ Հիմա նաւային նոր խարիսխ մը ալ ստեղծաւ Ճաբոն։ Բէլբարթի կացութիւնը ռազմագիտական առաջնակարգ դիրք մը ունի մէկ կողմէն չինական ծովեզերքներուն և Ճաբոնական կղզիներուն միջեւ, որոնք կը լեցնեն Ցօրտօզայի և Բիուզիի միջեւ պարապը։ Մեւս կողմէ դէպի հիւսիս Ճաբոնական ծովուն համար միջեւ Վլատիվոսթոք։ Բանի որ անթել հեռագրութեան գիւտէն ի վեր կապահովուած է նաւատորմին միացումը իր հեռաւոր մէկ մասին հետ, ծովը կորնցուցած է իր անմայրութիւնը, և հեռաւորութիւնները առաջուան պէս այլ եւս դեր մը չեն կատարեր։ Բէլբարթի նաւահանգստին մէջ գտնուած նաւատորմիկ մը լրտես մարտանաւի մը հեռագրական տեղեկութեան վրայ կրնայ իսկոյն կորել միջակեալ ծովուն հարաւային մասը, և քանի մը օրէն կրնայ տրամադրելի և պատրաստ ըլլալ Քորէայի նեղուցին հիւսիսային կողմը, կամ Բանտիէնն նեղուցին արեւելեան կողմը և վերջապէս Շանկայի մօտերը և կամ Դեղին ծովուն մէջ։

Հեռեւաբար Բէլբարթ իր Գօֆօռ նաւահանգիստով նախատեսմանուած է առաջին կարգի գործողութեանց խարիսխ մը ըլլալու ճաբոնական ծովային ռազմավայրերուն համար։ Ուստի ուրախարիթ է Ճաբոնի համար որ ժամանակին տէր եղաւ այդ կղզիին, արժանաւորապէս գնահատելով անոր նշանակութիւնը։ Առ այժմ ծովեզերքի և նաւահանգստի ամրութիւնները առժամանակեայ ոճով միայն կը չինուին, բայց Հայտութենէն վերջ անտարակոյս Գօֆօռ պիտի վերածուի արդի ոճով առաջնակարգ նաւահանգստի մը։

Հաւանաբար Գալթիկեան Նաւատորմին դէմ Ճաբոնական գործողութեան ծրագիրը հիմա հիմնուած է Բէլբարթի վրայ։ Մինչեւ Թօկօ Հնդկաց Ովկիանոսին մէջ չէ որ պիտի երթայ փնտռել իր հակառակորդը՝ Բօժէսթվէնսքին, որուն ո՛ւր ըլլալը Աստուած միայն գիտէ, և պիտի չենթարկէ ինքզինքը ա՛յն գժուարութիւններուն և արգելքներուն, որոնցմէ միայն կը վախցուի իրաւամբ օտար ջուրերուն մէջ։ Իր նաւատորմին գլխաւոր մասին հետ պիտի սպասէ Բէլբարթի առջեւ իր լրաբեր մարտանաւին լուրերուն, և պիտի փութայ ա՛յն ուղղութեամբ ուր կարենայ իյնալ իր հակառակորդին վրայ։ Մինչեւ հիմա զրկուած յածանաւերը և թորպիլանաւերը ոչ ա՛յնքան ռուս մարտանաւերուն վրայ ուղղուած են, այլ անոնց օժանդակ նաւերուն դէմ, որոնք պաշտօն ունին ածուխ և պարէն հասցնելու Ռուսերուն, երկրորդական խարիսխներու առջեւ։

Գալթիկեան Նաւատորմին հետ դառնալուն վրայ տարածուած զրոյցները մեծ մասամբ առաջ եկած են անշուշտ այն դանդաղութենէն, որով կը շարժի անիկա։ Արդէն սակէց առաջ քննադատեցինք թէ Ապրիլ ամիսէն առաջ Մ. Արեւելեան Ջուրերուն մէջ Բօժէսթվէնսքիի մուտքը անհնարանալի պիտի ըլլայ, որովհետեւ անիկա իր ամբողջ գործունէութիւնը Վլատիվոսթոքի վրայ միայն կրնայ հիմնել, և ուր կարելի է միայն մտնել Մարտի վերջերը սառնահալին, և հիմա անկարելի է։ Հետեւաբար մինչեւ ա՛յն ատենը ժամանակ ունի, և խնդիր չէ թէ ո՛ւր պիտի գտնուի, բաւական է որ իր մարտանաւերուն մէջ նիւթական ծանր վնասներ և աւերումներ չպատահին։ Իրեն համար խոհեմութիւն է շատ կանուխ չմտնել Սունտայի նեղուցը, և աւելի պէտք է նախամեծար համարի մնալ Հնդկաց Ովկիանոսին արեւմտեան մասին մէջ։

Եթէ պատերազմը շարունակէ Մանչուրիոյ ռազմավայրին վրայ, պէտք է Գալթիկի նաւատորմը զրկել Վլատիվոսթոք, որովհետեւ աղէկ չէ որ Ռուսք կորնչցնեն ռուսական այդ վերջին նաւահանգիստը Մեծ Ովկիանոսին վրայ։ Եթէ պատերազմը շարունակէ, ամրան մէջ հաւանաբար պատերազմը ծովէն ու ցամաքէն պիտի մղուի այդ նաւահանգստին շուրջ։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ԲՈՐԹ ԱՐԹՈՒՐԻ ԱՆՁՆԱՏՐՈՒԹԵՆԷՆ ՎԵՐՋ ՌՈՒՍ ՍՊԱՅՔ

Նիքիթին, Գէյլ զօրավարները, ինչպես նաև ծովակալ Վիրէն գերիներուն մէջ կը գտնուին, իսկ Սթէօսէլէն զատ պատուոյ խօսք տուին նաև Բայս, Նատիէն և Քասթենքով զօրավարները, իշխան Ուխթօմսքի, Կրէկորովիչ և Բոյթելենսքի ծովակալները և ամրաչէն գունդին պետ Բիմտէպէք պատուոյ խօսք տուին այլեւս կռիւին չմասնակցելու։

ՎԻԼՀԷԼՄ ԿԱՅՍԵՐ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԸ

Արժանաց պատուանշանը, զոր Վիլհէլմ Կայսր տուաւ Սթէօսէլ եւ Նոկի զօրավարներուն, ամէնաբարձր զինուորական պատուանշանն է զոր Բրուսիոյ թագաւորը կուտայ։ 1870էն ի վեր քանի մը անգամ միայն այդ պատուանշանը տրուած է, առաջին տեղական Շնէլէի գերմանական Ափրիկէի մէջ իր քաջագործութիւններուն համար, ծովային ոստայ Լանսի՝ Թաքուի բերդերուն գրաւման համար, ծովային վաշտին առաջին տեղական կոմս Սոտրնի՝ Բէքինի դեսպանատուններուն պաշտպանութեանը համար, հարիւրապետ Բրէմքովի՝ իր քաջարի ընթացքին համար Բայթանկ բերդին առջեւ։ Բանի մը տասնեակ տարիներ է ի վեր Արժանաց պատուանշան տրուած չէր ոեւէ օտարականի։

ՊԱԼԹԻԿԻ ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ

Բեթեսպուրկի Ռուս Թերթը կը հրատարակէ Բօժէսթվէնսքիի նաւատորմէն Դեկտ. 6 թուակիր նամակ մը որ գրուած է Չինոր-ոներու ծովածոցէն (Բորթուկէզ արեւմտեան Ափրիկէ)։ Հեղինակը կը գանգատի չէզոք ազգութիւններուն՝ մանաւանդ Ֆրանսայի ընթացքէն, որովհետեւ Գալթիկի Նաւատորմը պարտաւորուեր է բաց ծովուն վրայ ածուխ առնելու միայն։ Նամակագիրը կ'ըսէ թէ կա՛մ այն է որ ամէնքը կը վախնան Անգլիոյ ծովային զօրութենէն, որով բռնած է գրեթէ բոլոր ջուրերը, և կա՛մ չէզոք Տէրութիւնները գաղտնի դաշնակցութիւն մը կազմած են Ռուսիոյ դէմ, այս առթիւ զայն պղծիկցնելու համար, հակառակ իրեն Ֆրանսայի զինակիցը ըլլալու։ Տաքարի առջեւ (Ֆրանսական ստացուած՝ կանանչ Գրլուխին վրայ) թոյլ տրուեցաւ մեքենայի խանգարումը դարմանելու, բայց ածուխ առնուիլը արգիլուեցաւ խրատիւ։ Կապտնի առջեւ (Ֆրանսական Բօնկօ) Բօժէսթվէնսքի ծովեզերքէն երեք մղոն հեռի խարիսխ նետած էր, բայց Ֆրանսացի կառավարիչին ստիպման վրայ պարտաւորուեցաւ երկար բարակ նորէն խարիսխ վերցնել հեռանալու համար։ Նոյն իսկ Չինորներու Ծովածոցին առջեւ, որ ամայի ու անմարդաբնակ է, Բորթուկէզ թնդանօթանաւի մը հրամատարը արգիլեց մօտենալ, և պարտաւորեց ռուս ծովակալը որ հեռանայ, քիչ մըն ալ հեռանայ։ «Ապագային պիտի հասկնանք, կ'ըսէ Գրթակիցը, թէ աւելի դժուարին ժամանակի մէջ ամէն կողմէ ճախողուածներով շրջապատուած ենք։»

Նաեւ Շիղն ռուս թերթը կը ծանուցանէ թէ Կայսրութեան Աւագ Խրհուրդին մէջ որոշուած է Գալթիկեան Նաւատորմին ետ կանչուիլը, բայց հրամանը դեռ հաղորդուած չէ։

ԲԱՐԵՄԱՂՔՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ՎԵՐՋԱՆԱԼՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Ֆրանսական Ներկայացուցիչ մէջ առժամեայ նախագահ Մ. Ֆայեռ բանախօսութիւն մը արտասանեց, որուն մէջ կար նաեւ հետեւեալ հատուածը.—Տա՛ր Աստուած որ Նոր Տարին վերջացնէ տնմեր Մ. Արեւելքի զզուելի արիւնռուչտ Պատերազմը, որուն մէջ կը թապալտին երկու Տէրութիւններ, որոնցմէ մին մեր զինակիցն է, որուն զօրքերը անմահ համբաւ մը շահեցան դիւցազնական դիմադրութեամբ Բորթ Արթուրի մէջ, և միւսը իր մեծափառ արքութեամբ կրցաւ գրաւել Եւրոպայի հիացումը։

ԴԵՂԻՆ ՎՏԱՆԳԸ

Էօ տր Բառի ա՛ն յայտնութիւններուն վրայ իբր թէ Ճաբոնցիք Հնդկայինու վրայ արշաւանք մը պիտի կազմակերպեն, Լոնտոնի ճաբոնական դեսպան կոմս Հայեաշի ըսաւ.—«Դիրքս չի ներեր որ երկար խօսիմ, բայց չափազանց անտեղի են ըսուածները։ Դեղին ցեղի վտանգին վրայ կը խօսին, ինչ ընեմ, չեմ կրնար արգիլել, բայց կ'ըսեմ թէ պարզապէս անմտութիւն է այդ։» Բարիզի ճաբոնական դեսպանն ալ պաշտօնապէս կը հերքէ և կեղծ կը նկատէ զօրավար Թօտամայի վերագրուած այդ լուրը։ Դեսպանը կը յայտարարէ թէ արդի պատերազմը Ռուսիոյ Մ. Արեւելեան չափազանցութիւններուն դէմ է միայն։ Եւ թէ Ճաբոն բնաւ չի հակառակիր օտար Տէրութեանց խաղաղական արտադրութիւններուն Մ. Արեւելքի կողմը։ Էօ տր Բառի կը պնդէ իր ըսածներուն վրայ, և կը հրատարակէ իր յայտնութիւններուն երկրորդ մասը, որմէ կ'երեւի թէ Չինաստան նո՛յն դերը պիտի կատարէ Հնդկաստանի վրայ ճաբոնական գործողութեան մը առնն, ինչ դեր որ Քորէա կատարեց արդի պատերազմին մէջ Ռուսիոյ դէմ։

*** Բօժէսթվէնսքի լուր տուեր է թէ ճաբոնական մարտանաւերը կը գտնուին Տիէկօ Կարսիա կղզիին առջեւ, եւ յանկարծ պիտի յարձակին իրեն վրայ, որ կը գտնուի Մօրիս կղզիին առջեւ։ Բօժէսթվէնսքի միջոցներ ձեռք կ'առնէ յանկարծակիի չգալու համար։

ԲՈՐԹ ԱՐԹՈՒՐԻ ԱՌՈՒՄԷՆ ՎԵՐՋ ՆՈՐ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Երլունկչան եւ Սունկսուշան բերդերուն ճաբոնական գրաւումէն վերջ տակաւին կարելի էր հինգ օր ալ դիմանալ, բայց որոշուեցաւ անձնատուր ըլլալ կեանքի ապարդիւն զոհողութեան մը առաջքը առնելու համար։ Ենթէ հեռագրի մը միջոցաւ արտաքին աշխարհի հետ հաղորդակցութիւնը խզուած էր Հոկտ. 6ին։ Այս ամսուան ընթացքին մէջ զօրավար Սթէօսէլ իր վերջին նամակը առած էր զօրավար Քուրոքաթքինէ, որ կը վստահեցնէր զինքը թէ ի մտոյ ամ իրեն օգնութեան կը հասնի։ Զօրավար Սթէօսէլ Բորթ Արթուր մտնող առաջին ճաբոնցի սպային առջեւ խոստովանեցաւ թէ Պատերազմին բուն պատճառը ճաբոնցիներուն ճշմարիտ յատկութեանց ռուս ժողովուրդին կատարեալ տգիտութիւնն էր։ Սթէօսէլ յարեց թէ երեք ռուսական պատերազմներու մէջ վիրաւորուած էր, եւ իւրքանչիւրին մէջ ալ լաւ ծառայած էր իր հայրենիքին։ Հիմա կը փափաքի միայն իր կեանքին մնացորդ մասը խաղաղութեամբ անցնել իր երկիրը իր ընտանիքին հետ։ Սթէօսէլ վիրաւորուած է ճակատին ձախ կողմէն, ուրկէց քիրած անցած է ճաբոնական ռումբի կարը մը։ Զօրավարը հիացում յայտնեց զօրավար Նոկիի համար, որ հիմա իրեն հա՛մար վշտեմի բարեկամ մըն է քան թէ թշնամի։ Տիկին Սթէօսէլ ալ խօսեցաւ ճաբոնցի սպային հետ։ Ըսաւ թէ Բորթ Արթուրի մէջ 5,000 ռուս աշխատաւորներ կան, և շատ մը Զինացիներ, որոնք առաջին կարգի աւազակներ և վատաբարոյ մարդիկ են։ Ճաբոնցիներուն կողմէ ռուսերուն յանկացուած տաղաւարներուն մէջ ամէն օր ըստ սովորութեան կրօնական պաշտամունք կը կատարուի։ քահանաները կը պատարագեն եկեղեցական զգեստներով, եւ զօրքերուն ձեւացուցած է առակուսին մէջտեղը խաչ մը խորան մը կը կանգնուի պաշտամունքին համար։ Բոլոր գերի ռուս զինուորներուն մէջ ա՛յն ընդհանուր տպաւորութիւնը կայ թէ Պատերազմը իր վախճանին կը մօտենայ։ Շատերը ա՛յն պատճառաւ պատուոյ խօսք չեն տուեր որովհետեւ կը վախնան թէ Բեթերսպուրկի մէջ պաղ ընդունելութիւն պիտի ըլլայ իրենց, քանի որ անձնատուութենէն վերջ Զարին հեռագիրը խանդավառ ոճով գրուած չէր։ Բորթ Արթուրի մէջ գտնուեցան 64 ճաբոնցի գերիներ։

ԲՈՐԹԱՅԻ ՊՕՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

13 Յունվար 1904

Ֆրանս. 3% Français)	98 07
Ռէնթ (Tab. Turcs)	359 —
Օսմ. Միացեալ (R. Nv. Unif.)	88 42
Երկաթուղի (Lots Turcs)	129 —
Պանք Օթթ. (Banque Ott.)	596 —
Թրանսվալ (Transvaal)	103 —

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԹՕՔԻՕ, Յնվ. 12.— Ռիւթեր կ'ըսէ.—Բորդ Արթուրի նաւահանգստին մէջ ընկղմած կամ չընկղմած ռուս մարտանաւերուն վիճակը քննելու պաշտօն ունեցող ճաբոնցի ծովային սպաները կը պատմեն թէ առ այժմ յայտնի չէ ընկղմած ռուսական երեք յածանաւերուն վիճակը։ Արեւմտեան նաւահանգստին մէջ ընկղմած «Կիլեաք» թնդանօթակիրին կայմերը միայն կ'երեւին, և մարտանաւին մնացեալ մասը բոլորովին ջուրին տակը թաղուած է։ «Ռազպոյնի» թորպիլանաւածը Ռուսաց կողմէ ընկղմած ըլլալու է փաթսին մօտերը։ «Սապեաքա» թորպիլանաւածը, որ ա՛ն մասն նաւահանգստին մէջ ընկղմած է, ռումբերէն քանդուած կ'երեւի։ Ուրիշ ընկղմած երեք թորպիլանաւածներ ևս հաւանաբար քանդուած են։ Ուրիշ երկու հատ ալ գտնուած են, Բորդ Արթուրէ 1000 մէկդր հեռի ընկղմած։ Բիլ մը աւելի հեռուն գտնուած են երկու թնդանօթակիրներ, նոյնպէս ընկղմած։ Ճաբոնցիք տակաւին կը փնտռեն ռուսական երեք թորպիլանաւածներ ալ։

(Պատօնական).— Զօր. Նոկի կը հեռագրէ.—Բորդ Արթուրի անձնատուութիւնը ստորագրեցաւ։ Ռուսերը մեզ յանձնեցին 59 մնայուն բերդեր կամ ամրոցներ, 546 Յեռանօթ, 32,570 ռումբ, 3,099 քիլոմ. վառօդ, 35,252 հրացան, 1,929 ձի և զրահաւոր (ընկղմած Սեւաստոպոլ զրահաւորը ասոնց մէջ չէ), 2 յածանաւ 14 թնդանօթակիր և թորպիլանաւած, 10 չոգենաւ և 35 ուրիշ փոքր նաւեր, օրօնց ամենքն ալ նորոգուելէ վերջ պիտի կրնան գործածուիլ։

ՎԻԵՆՆԱ.— Լոնտոնէ կը հեռագրուի թէ 1800 գերիներ ամսոյս 10ին Նակազաքի հասան, որոնց հանդիսաւորութիւնը մը ըրին կառավարիչը և ժողովուրդը։ Դեղ. Պէյտ բաւական բանախօսութիւն մը արտասանելով, շնորհակալութիւն յայտնեց այս անակնկալ և սիրալիր ընդունելութեան համար, որ Ռուսերուն կարծել կուտայ թէ իրենց հայրենիքին մէջ է որ կ'ընդունուին։ Յայտարարեց թէ վստահ է որ ներկայ թշնամութենց պիտի յաջողէ սիրալիր բարեկամութիւն մը երկու ազգութենց միջեւ։ Ռուսիա պէտք է ըմբռնէ այս ընդունելութեամբ իր մարդոց կրած զգացումները, վասնզի Ռուսիա շահ ունի իր ապագային ճշմարիտ կարծիքը հասկնալուն մէջ։

ԲԵՐԼԻՆԻ ՊՈՒՐԿ,—Զօրավար Սախարով կը հեռագրէ Ռուս ընդհ. սպայակոյտին.—«Անցած գիշեր, ճաբոնական զօրաւոր զօրախումբ մը յառաջ խաղաց դէպի Տանրի-Տէշան, և յանկարծակիի եկաւ ռուսական ջոկատի մը կողմէ, որ դարանակալ կը գտնուէր Ցին-Հօ-Զանկի մեր ձախ կողմն մօտ։ Բուն ճակատամարտ մը սկսաւ։ Ճաբոնցիք չուտով օգնութիւն ստացան։ Կռիւը կը շարունակուի։ Կը կարծենք թէ Ճաբոնցիներուն նպատակն է դէպի արեւելեան գիրքերը յառաջ երթալ, և կռնակ տալ Շու-Մու-Շանկ լեռներուն։

—Զօր. Բուրոթաքին կը հեռագրէ թէ Գրեռանի բուռն մենամարտ մը սկսաւ Մուգտէնի հարաւակողմը։

ԼՈՆՏՈՆ.— Սենդրլ Նիւզ կը ծանուցնէ թէ Գալթիկի նաւատորմին երրորդ մասը՝ ծովակալ Բեդրովսքիի հրամանին տակ, որ Բօռ Սայիտ կը գտնուէր, Սուէզ հասաւ, ջրանցէն անց նելէ վերջ առանց միջադէպի։

ԼՈՆՏՈՆ.—Տէյլի Մէյլ լուր մը կուտայ թէ Զօր. Բուրոթաքին ետ պիտի կանչուի։

ՊԷՐԼԻՆ.—1905 Ռուսական փոխառութեան հրապարակ հանումը փափուկեցաւ բացուելէն անմիջապէս ետքը։

ԲԱՐԻԶ.—Հրլի խնդիրը կարգադրելու պաշտօն ունեցող քննիչ յանձնաժողովը ընդունեց իր դատավարական կանոնագրին ծրագիրը, և իր յաջորդ նիստը Գշ.ի թողուց։

ՎԻԵՆՆԱ.—Վիեննայէ բացարձակապէս կը հերքուի այն լուրը թէ Վիլհէլմ Կայսր տեսակցած ըլլայ Ռուսիոյ և Ճաբոնի դեսպաններուն հետ, հաւատեան խնդրոյն վրայ։ Վիլհէլմ Կայսր, Ռուսիոյ և Ճաբոնի դեսպաններուն հետ տեսակցեցաւ Սգէօսէլ և Նոկի զօրավարներուն տուած պատուանշաններուն առթիւ։

ԲԱՄԲԱԿ ԵՒ ՑՈՐԵՆ

ԼԻՎԷՐՊՈՒԼ, 12 Յունվ.

Բամբակի հրապարակը բացուեցաւ.

Յունվ. — Փետր.		3.72
Մարտ — Ապրիլ		3.78 քիչ գործ կայ
Յուլիս — Օգոստ.		3.90
Սեպտ. — Հոկտ.		3.93

Ցորենի հրապարակը գոյուեցաւ.

Նիւ-Եորք	Մայիսի համար	118
Լիվերպուլ	Մայիսի »	7/2/
»	Մարտի »	7/1/3/4
Շիքակօ	Դեկտ.ի համար	115 1/2

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

Ա.Ա.Գ. ԷՔԹԱՆԹՊԱՆՈՑ

ՊԶՏԻԿՆԵՐՈՒՆ ԿԱՂԱՆԴԷՔԸ

Պ. Արամ Գ. Գալէնտէրեան, Օր. Իսկուհի Գ. Գալէնտէրեան, Օր. Վարսենիկ Դ. Գալէնտէրեան, Օր. Արմենուհի Կ. Գալէնտէրեան, Պ. Մկրտիչ Կ. Գալէնտէրեան, Ոմն. Օր. Արաքսի Ե. Բարսեղեան 5ական դրուշ։ Տիկին Հայկուհի Փ. Այճեան 20։ Փոքրիկն Խաչիկ Մ. Ալէքսան իր մեծ հօրմէն ստացած կաղանդէքը կը նուիրէ որբիկներուն 10։ Օր. Վարդանոյշ Թ. Արխանեան 10։ Մագրիգիւղի Տատեան վարժարանի ուսանողք և ուսանողուհիք 280 դրուշ։ Օր. Արաքսի Ե. Բարսեղեան 5. Օր. Տիւրիկ եւ Զապէլ Ս. Պօսմանեան 10։

(Կնիք Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան)

ԳԱԼՖԱԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑ

ՓՈՔՐԻԿՆԵՐՈՒ ԿԱՂԱՆԴԷՔԸ

10ական դրուշ՝ Հայկ Էֆ. Փ. Այվաեան, (Աֆ. Գարահիսար), Ցարութիւն Էֆ. Մ. Եսայեան, Օր. Վարդանոյշ Թ. Արխանեան, Պ. Ցակոբիկ Մ. Գալթաեան, Օր. Հէրմին Մ. Գալթաեան, Պ. Լեւոն եւ Օր. Գուլնազարեան, Օր. Վարդինէ Ե. Գազազեան. 6 դրուշ՝ Օր. Զապէլ Պօյաճեան. 5ական դրուշ՝ Օր. Արշալոյս Ս. Բեթոյեան, (Գարտիզ-ակ), Պ. Նշան Կանացուկեան, Օր. Իսկուհի Գ. Գալէնտէրեան, Օր. Արմենուհի Կ. Գալէնտէրեան, Օր. Զապէլ Հ. Ցակոբեան, Պ. Նշանիկ Հ. Ցակոբեան, Նորածին «փալապըրգ» Հ. Ցակոբեան, Փոքրիկն Սրբուհի Մ. Նալբանդեան. Օր. Սիրանոյշ Զէքիճեան, Պ. Պետրոս Զէքիճեան, Պ. Սրչակ Պօյաճեան, Փոքրիկն Ֆիլիբ Մ. Մովսէսեան, Պ. Տիրան Մ. Մովսէսեան, Պ. Մարտիկ Մ. Մովսէսեան, Օր. Մառի Մ. Մովսէսեան, Օր. Աննիցա Գ. Իշմազեան, (Էվէրէկէն), Օր. Սրշալոյս Ե. Իշմազեան, (Էվէրէկէն), Պ. Օնիկ Ե. Իշմազեան, (Էվէրէկէն), Օր. Ս. Թիւսիզեան. 2½ական դրուշ՝ Օր. Մառի Թ. Ծառուկեան, Օր. Եղիսաբեթ Թ. Ծառուկեան,

20ական դրուշ՝ Տիկնայք, Տեարք եւ Օրիորդք, Աննա Թաֆթապրուն Լիւսի Թաֆթապրուն, Ցակոբ Ն. Կեսարեան, Բարսեղ Ոմն. Իրմա Ղազարոսեան, Տօրա Ղազարոսեան, Իսաժէնի Ե. Ալալաքմեան, Մարգարէ Ա. Փափազեան. Ալիքսան Կ. Թորոսանեան, Պօղոս Ս. Աստարճեան, և Եդուարդ Աստարճեան. 10ական Արշակուհի Կեսարեան, Գրիգոր Դեղաճեան. 5 դրշ. Արուսեակ Ե. Զրաճեան Տատեան վարժարանի ուսանողներէն 100 դրուշ։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հայրը հեռագիր մը ուղղելով Տփղիսի առաջնորդ Տ. Գարեգին եպս. Սաթունեանցի, Հայոց ընդհանուր Ս. Հայրապետին առողջական վիճակին վրայ տեղեկութիւն մը ուղած էր։ Երէկ Սաթունեան Սրբազան հեռագրաւ հաղորդեց Ս. Պատրիարք Հօր թէ «Ն. Ս. Օծութիւն Հայոց Հայրապետին առողջական վիճակը լաւ է»։

Ս. ԳԱՏՐԻԱՐՔ Հօր կողմէ, պատր. փոխանորդ Տ. Գաբրիէլ եպս. Ճէվահիրճեան և Արիս էֆ. Ցէսճեան, այսօր Նոր Տարւոյ առթիւ շնորհաւորական այցելութիւն կուտան, Ռուսական, Հելլէն, Ռումանական, Սերպական դեսպանատունները և Գարատագի ու Գալլկար գործակատարներուն։

Ս. ԳԱՏՐԻԱՐՔ Հայրը այսօր կը նախագահէ Մայր Եկեղեցիի արարողութիւններուն։ Ն. Սրբազնութիւն յետոյ Նոր Տարւոյ առթիւ, Պատրիարքարանի մէջ կ'ընդունի եկեղեցական և աշխարհական անձանց շնորհաւորութիւնները։

ԳԱՆՏԻԱՑԻ Տ. Դաւիթ քահանան Պատրիարքարանէ հրահանգ ուղած էր հեռագրաւ հոն մնալու և կամ մեկնելու։ Ս. Պատրիարք Հայրը հեռագրել տուաւ Տ. Դաւիթի թէ՝ պէտք է անմիջապէս Աթէնք մեկնի։

ՄԱՐԱՇԻ կաթող. Տեղապահ Տ. Փաւէն վրդ.ի կայս. Գէրաթը յանձնուած ըլլալով, Պատրիարքարանէ իր վիճակը զրկուեցաւ։

ԴՈՒՄ ԳԱԲՐԻԻ Աղքատախնամը թաղին կարօտ և բազմաթիւ զաւակներու տէր ընտանիքներուն, Կաղանդի և Մնունդի առթիւ, կոշիկ, ֆանելայ, գուլպայ եւայլն պիտի բաժնէ։

ՊԱՐՏԻԶԱԿԻՆ կը գրեն մեզի, 29 Դեկտ. թիւով.—Երէկ իրիկուն տեղւոյս Ամերիկեան վարժարանին կրտսեր կարգը ի ներկայութեան ընտրեալ բազմութեան մը թատերական ներկայացում մը տուաւ, ուրուն նիւթն էր Պարոնեանի «Մանչապարիս Մուրացկաններ»ը։ Ներկայացումը խիստ յաջող եղաւ։ Դերակատարներէն ամէնն ալ լաւ կատարեցին իրենց դերը։ Սիրուհիի դերը կատարեց Պ. Հ. Մալխասեան որ իր չուխա ծալարուվը և մեսաքսայ գօտիովը գաւառացի ջղջի մը երեւոյթը առած, ներկաներէն քրքիջներ կը խլէր։

Պ. Պարգեւ Ալթունեան ճշմարիտ դերասանի մը վարպետութեամբ և բընականութեամբ կը կատարէր Մանուկ Աղայի դերը հիդ և հիդդ պակեսցնելով այն նկարագիրը զոր հեղինակը տուած է Մանուկ աղային իր այդ գործին մէջ։ Ակէ առաջ էրկին կարդացած էի Պարոնեանի այս գործը, բայց այնչափ չէի կրցած հասկնալ նրկարագիրները որքան հասկցայ տեսնելով թատերգութեան վերածուած։ Իւրաքանչիւր միջնարարին վարժարանին նուագածուաց խումբը առաջնորդութեամբ տաղանդաւոր ջութակահար Տիգրան էֆ. Տ. Անդրէասեանի կը նուագէր յուզիչ և ընտիր կտորներ։ Հանդէսը տեւեց գրեթէ 3 ժամ։ Ներկաները ցրուեցան զուարթ և բարոյացուցիչ ժամանցէ մը վերջ։

ԻԶՄԻՐԵԱՆՑ Գրական Ցանցաժողովոյ հրաւէրին վրայ, Պոլսէն և Գաւառներէն տակաւ հասնելու վրայ են զանազան գործեր, արեւմտեան եւ արեւելեան գաւառաբարբառներու մը թերքներով, Մինչեւ հիմակ Ցանցաժողովին յանձնուած գործերուն մէջէն իր ծաւալով ինչպէս նաեւ իր պարունակութեամբ ամէնէն եղական տեղը կը գրաւէ «Գալիսի Հայկան»ը անուն բառգիրքը, չուրջ 3000 էջէ բաղկացեալ որ ընդարձակ ուսումնասիրութիւն մըն է Պոլսահայոց ռամկօրէնին եւ տեսակ մը միջատակարանը երրորդ դասակարգին այլազան ոճերուն եւ ասութիւններուն։ Գործին ամէնէն կենսական մասը կը գրաւեն քերականական ծանօթիւնները և աղաւաղ բառերու լէգէոնը իր մանրակրնին ճշդութիւններով։ Ո եւ է բառ կամ բայ որուն ժողովուրդը ծանօթ է, իր մանրամասն առումներովը թուած էն հոն, ինչպէս նաեւ ոճի մը նախատիպ կազապարը անթերի պատկերացնելու համար, մէն մի ասութեան քով դասուած են զանազան օրինակներ։ Սոյն երկասիրութիւնը, ինչպէս մօտէն գիտենք, գլուխ հանած է Ձեր աշխատակից Թէոդիկ, իբրեն ալակից ունենալով իր ամուսինը որ ընտանեկան չրջանակներու մէջէն հաւաքած է կանացի ասութիւններ, ոճեր և մնապաշտութիւններ, եօթը տարուան անընդհատ տքնութիւնով մը, իրեն հետաքննութեան աղբիւր ունեցած է միայն ժողովուրդին կենդանի լեզուն, անանկ որ 30,000է աւելի բառ եւ բանաձեւ պարունակող այն հատորը կրնայ հաւատարիմ ցոյցը ըլլալ Պոլսահայ ժողովուրդին լեզուին, բարքերուն ու սովորութիւններուն։ Ձերմպէս կը խնդակցինք համակրելի գրագէտին՝ Թէոդիկի՝ իր այս ստուար և յոգնավատակ երկին առթիւ, որուն առաջին մասը արդէն ներկայացուած է Իզմիրեանց Ցանցաժողովին և մնացեալն ալ մօտ օրէն պիտի ժամուցուի։

Քննադաս

ԼՈՒՏ կրօնաբերքը հրապարակ ելաւ այսօր, խմբագրութեամբ Տ. Բարգէն վրդ.ի։ Կեդրոնատեղին է Խորասանցեան թղթավաճառանոցը։ Հատը 40 փարա։

Անկէ կ'արտասպենք «Այսօր Անճառ»ի ափսարհաբար թարգմանութիւնը, զոր գրած է Իզմիրի առաջնորդ Տ. Եղիշէ եպիսկ. Դուրեան։

ԱՅՍՕՐ ԱՆՃԱՌ

Անճառ լոյսին ծագումն այսօր, Մեզի համար սիրայորդոր, կը խոնարհի մէջ Վերնատան, կատարել տօնն ըստուերական. Ընթրեաց առեն կապեց զենջակ, Այն որ հագած է լոյսն հագակ, Ու ծառայի պէս ջուր լցնայ՝ իրենցներուն ոտներն լուայ։

Զթողուց Պետրոս՝ որ իր ոտքին, Մատեցնէ Հօր Բանն ու Որդին, Իր ձեռքն՝ որուն երեքինք գործն էր, Ու երկրաւոր արարածներ, Որ բացաւ աչքը կոյրերուն, Խուլ ականջներն ու համբ լեզուն, Որ զինք ալեաց վրայ քրքռնելով՝ Սատեց ծովուն ու լռեց ծով։

Փոքր հօտին գլուխն յանդիմանեց, Թէ չէր հաւնար խորհուրդն այն մեծ, Ան ալ չընորհք խնդրեց հելու, Գլուխն ու ոտները մաքրելու։ Բաւ, Զուտի պէտք լուացման, Գլուխդ, վասն զի մաքո՛ր է ան։ Ոտներդ լուացման կը կարօտին, Որ սրբութեամբ գլխուդ յօդին։

Իր ուսուցած խոնարհութիւնն. Աշակերտաց ամէն մէկուն, Այսօր գործով ցոյց տալա. Նա. Իր հրաչալի անձին վրայ, Ծառայ եղաւ հոգ էակին, Հուր էակէ անտես ոգին, Սպասաւորեց ծառաներուն, Սրովբէներէ պաշտուողն համբուն։

Թէ ըլլալով ես տէր և պետ, Ուամենուն ալ վարդապետ՝ Ինձ հետեւիր ոտներուդ Լուացի ոտներն ազատէն տվմատ. Դուք որ բնութեամբ էք համարձէք. Նա՛ն հեզութիւնն ի էք համարձէք. Որ բարձրացուն ինայայտ բերէք. Որ բարձրացուն ինայայտ՝ Ինկած բնութիւնն ալ կանգնի վեր։

Դու որ կոնքի մէջ ձեռքով ժիր Անոց ոտները մաքրեցիր Ս. ուսուցիր խոնարհութեաբ Ցաղթահարել չարն ապատամբ, Լուա՛ իմ մեղքիս տիզմն ալ մըթին՝ Ազատանքովն այդ սուրբ գոնդին, Ո ղղէ քայլերս՝ որ ապահով, Ելեմ երկինք խոնարհ հոգւով։

ԵՂԻՇԷ ԵՊ. ԴՈՒՐԵԱՆ

ԿԱՂԱՆԴԻ ԾԱՌԸ ԱՐԱՄԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Գասդգիւղի Արամեան վարժարանին մեծ սրահը երէկ կէս օրէ վերջ կայսուուն և ցնծուն պզտիկներու ժամադրավայր մը եղած էր։ Վարժարանին հնամակալուհիները. Տիկնայք՝ Ց. Շամամեան, Կ. Կիւլպէկեան, Մ. Մանուկեան և Օր. Ա. Արապեան, Հոգաբարձութեան ա՛դամներուն՝ Ռուբէն Բէժոնեան, Միքայէլ Աբիսողոմոֆ և Տիրան Մարտիկեան էֆէնտիներուն հետ համախորհուրդ, ուզեցին Տարեգլխուն առթիւ անակնկալ հաճոյք մը վայելել տալ Արամեան վարժարանին երկսեռ ուսանողութեան, բոլոր ծախքը հոգալով իրենց անձնական քսակէն, և գովելի նախանձախնդրութեամբ մը իրենց իսկ ձեռքով ընելով բոլոր գնումները, որոնք ճաշակի և արուեստի նրբութիւնները կը միացնէին իրենց վրայ։

Նրբաւարտ և բազմաճիւղ ղեկին մը կը ցնծար սրահին ճիշդ կեդրոնը, իր ծիծաղկոտ բազուկներէն վար կախելով 150է աւելի զանազան թուագրեալ նուէրներ, և 70ի չափ ալ տարբեր նուէրներ հանգչած էին եղեւինին ստորոտը, ճաշակաւոր փունջի մը ձեւով։ Կանացի փափուկ մասներ կէտկիտած էին ծառը Նոյն նուէրներով, որոնց տրոյը և վերեւը արծաթ թելերը կը գալարէին. անոյշ հակապակեր մը կազմելով եղեւինին յորդ կանանչին հետ։ Գունագեղ մոմեր. թեւատարած հրեշտակիկներ իրենց հմայքը կը բարդէին ծառին ընդհանուր շքեղութեան վրայ, որ երեքուկէս մէթր բարձրութիւն մը կը ցուցադրէր։ Ազնիւ Խնամակալուհիները և Հոգաբարձուները նոյն իսկ հանելիին հետ օգտակարն ալ կցորդելու գաղափարով, նուէրներուն բաշխումը ա՛նպէս մը կարգադրած էին որ բախտաւոր նուիրառու փոքրիկները պիտի կրնային անվնաս մասերէն կազմել, զոր օրինակ, մատր մը, երկաթուղի մը, խանութ մը իր նոնուշիկ խանութպանուհիով։ Նուէրներուն մէջ կը գտնուէին նաեւ ձեռագործի նիւթեր, պայուսակներ. շոքոլայով լեցուն սակառիկներ, տիկիներ, և մանրանկար կոնտոներ վենետիկեան սիւնի մը երեւոյթը կ'ընծայէին ծառին, մինչ վինն ու ջութակը մանկական անմեղ երգերը և զգացումները կը խորհրդանշէին։ Գուպրիկներ, ամէն ձեւով ու տարազով, իրենց կաղանդի յաւէրժական նշանները կ'արտայայտէին։

Հանդէսը կէս օրէ վերջ բացուեցաւ նախագահութեամբ Թաղին քարոզիչ Տ. Ղեւոնդ Վ. Դուրեանի, և ներկայութեամբ Թաղ. Խորհուրդի անդամներուն, Հոգաբարձութեան, Խնամակալուհի տիկիններուն և ուսուցչական մարմնոյն։ Իսկոյն մանկական երգեր ծայր տուին ամէն կողմէ, և Մանկապարտէզի պզտիկներուն զուարթ ձայները՝ դաշնակին ելեւէջներուն միացած՝ ամբողջ սրահը կ'ողեւորէին. Տօնը պզտիկներուն էր, որոնք կը ճոռոմցնէին ամէնն անկիւնէ, կանխաւ յաջողակ բախտ մը մաղթելով իրենց։ Եւ ամէնքն ալ պզտիկ չէին կան. որովհետեւ, իրա՛ւ է որ իւրաքանչիւր թիւի նուէր տարբեր էր, բայց մէն մի նուէր իր մասնաւոր արժէքը և հրապոյրը ունէր։

Մանկապարտէզի սաներուն խմբերգներէն ու տարախաօսութիւններէն վերջ, որոնք ամէնքն ալ օրուան տօնին պատշաճեցուցած սիրուն անակնկալներ էին, Պ. Ժիրայր Նախնիքեան ուղերձ մը կարդաց։ Բայց Հանդէսին հլուն էր, ապահովաբար, Les Compliments, Ֆրանսերէն զուարճալի թատերախաղը, զոր շատ սիրուն և բնական կերպով ներկայացուցին Օր.ք Հերմինէ Նազէան, Սաթենիկ Թազւորեան, Աստղիկ Մանկեան, Զարուհի Ալթունեան, Նուարդ Պաթմաղեան, Մանիկակ Զուլումեան։ Ընդհանուր քրքիջներու մէջ վերջ գտաւ այս թատերախաղը, որուն նիւթը սա էր թէ ինչպէս պէտք է խմբագրել Կաղանդի շնորհաւորական նամակ մը։

Ի դիմաց երկսեռ ուսանողութեան Օր. Սիրանոյշ Պարտիզպանեան շնորհակալութիւն յայտնեց Ազնիւ Խնամակալուհիներուն, Թաղ. Խորհրդոյ և Պատ. Հոգաբարձութեան, որոնք անձնական զոհողութեամբ ա՛յսքան գեղեցիկ ժամանց մը վայելել տուին իրենց։ Եւ հանդէսը իրիկուան մօտ վերջացաւ ընդհանուր ոգեւորութեան մէջ, և բոլոր պզտիկները իրենց տունը տարին Կաղանդ Պապային ընծաները, իրարմէ գերազանց արժէքով և ճաշակով։

«ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿ»ի բացառիկ թիւը հրատարակուեցաւ, քանէ աւելի յօդուածներով ու բազմաթիւ լուսանկարներով. Գին 2 ղրուշ։

ՄԱՍԻՍ գրական շաբաթաթերթի 52րդ թիւը հրապարակ ելաւ այս առաւօտ, հետեւեալ շահեկան բովանդակութեամբ.—

Ակնարկ մը (Խմբագրական) Տ. Ա։— Անկեղծութիւնը իրրեւ գրական ոյժ. ՀՍՐՄԱԿ. Կոյսին աղօթքը. ԲՐԻԶԱՆԹԷՄ։— Ակուեստագէտը և հասարակութիւնը. ՆՆՈՎՔ ԱՐՄԷՆ։— Բանաստեղծութիւններ. «Ամենադրին». ՇԱՒԱՍՊ ՄԻԱՆՆԱ. «Մովեզերեայ երազանք». ԲՕԼ ՊՈՒՐԺԷ. Թարգմ. ՇԱՀԱՐԻԿ։ — Գիտական Քրոնիկ. ՆՈՒՊԱՐ։— Զանազանք։

ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ ԹԵՄ

Վաղը պիտի քարոզեն.

Բերայի մէջ ժամը 5.15ին Բրոֆ. Ե. Հ. Ճէճիզեան։

Կ.Պոլիս-Փաշայի Ամերիկեան վարժարանին մէջ ժամը 5.15ին Տոքթ. Հ. Ս. Պալնըմ։

Սկիւտարի մէջ ժամը 5.30ին Վեր. Ա. Պ. Շժաւոնեան։

Պայազիտ-Հաուսի մէջ ժամը 5.46ին Վեր. Ե. Գ. Գրիգորեան (Թուրքերէն)։

Խասգիւղի մէջ ժամը 7.30ին Պատ. Ս. Ե. Զորիկեան։

ՍԷԼԱՄԼԸԳ ՐԷՍՄԸ ԱԼԻՍԻ

Տիւնքի Ճուսմա կիւնի Սէլամլըգ ըէմը ալիսինէն սոնրա չաեան պուլրուլան միւսաաէի Սէնիէի հազրէթը Բաթիշահի իւղէրինէ Աւստրիա վէ Մաճառստան սէֆիրը քէպիրի էալէթլու Պառօն տիւ Փալիչէ վէ Եունան սէֆիրի էալէթլու միւսիւ Կրիբարիս հազարթը սուրէթը զայրը ըէմիլէսէ հազրէթը Թաճարիսէ չէրէֆիսուլէ նալ օլմուշլար տը։

Գուլկար գաբու քէթխիւտասը Նաչէվիչ Էֆէնտի տախի թարաֆը էշրէֆ հազրէթը Բաթիշահիէն գապուլ պուլրուլմագ չէրէֆինէ նալ օլմուշ տը։

ՆԵՐՔԻՆ

ԵԼՄՏԱԿԱՆ Բարձր Ցանձնաժողովը իր գոհունակութիւնները հաղորդեց Էրզրումի կուսակալ Նազըմ փաշայի, Նահանգին ելմտական գործերուն նըկատմամբ Ն. Վսեմութեան տարած հոգածութեան համար։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԸ.—Ֆրանս. դեսպան Մ. Քոնթէնտ մտադիր է երկու շաբաթէն Պոլսէն Բարիզ մեկնիլ և քիչ մը մնալէ ետք դառնալ իր տիկնոջը հետ։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՑՈՒՆԱՍՏԱՆ. — Հելլէն կառավարութիւնը զանազան պատուանշաններ նուիրեց կարգ մը օսմ. պետական պաշտօնատարներու, Թուրքիոյ և Ցունաստանի միջեւ առեւտր. դաշնագրին կնքման առթիւ։

ՆՈՐ ՏԱՐԻՆ. — Այսօր հին տոմարի Նոր Տարին կաղանդը, ռուս դեսպանատան ժառան մէջ արարողութիւններ պիտի կատարուին եւ յետոյ դեսպան Մ. Զինովիէվ. ըստ սովորութեան պիտի ընդունի գաղութին երեւելիները։ Հելլէն դեսպան Մ. Կրիբարիս ալ պիտի ընդունի Հելլէն գաղութը։ Ցունաց Պատրիարքն ալ երէկ իրիկուն նախագահեց Յէնէրալ Մայրեկեղեցիին մէջ կատարուած արարողութեանց և յետոյ դահլիճին մէջ ընդունեց սինօդականներուն, եկեղեցականներուն եւ Պատրիարքարանի պաշտօնեաներուն շնորհաւորութիւնները և անոնց նուիրեց. աւանդական մետաքսեայ թաշկինակներ։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԸ. — Ղալաթիա, Իուլէ Դարբ, անգլիական հոյակապ հիւանդանոց մը շինուեցաւ։ Աշխատութիւնները աւարտած ըլլալով, բացումը պիտի կատարուի առաջիկայ Զորեքշաբթի Ցունվար 5։

ՕՍՄ. ՆԱԻԱՏՈՐՄԸ. — Ֆրանսայի Քրէօզէ նաւարանը չորս հատ առաջնակարգ թորփիլանալած պիտի շինէ կայս. կառավարութեան համար, ինչպէս գրած էինք Այս թորփիլ-հալածները վերջին դրութեամբ պիտի ըլլան և պիտի ունենան 38 մէթր երկայնութիւն, 4½ մէթր լայնութիւն և 97½ թոնս տարողութիւն։ Կնքուած պայմանագրին համաձայն, այս չորս մարտանաւերն ալ 15 ամիսէն պիտի յանձնուին։

ԹՈՒՐԲԻԱ ԵՒ ՃԷՌՈՆ. — Գնդապետ Բէրթէվ պէյ որ Ծ. Արեւելք ղրկուած էր Բորթ-Արթուրի առթիւ պաշարման գործողութեանց հետեւելու համար, իր օսմ. զինուորական կցորդ, Թօքիս դարձաւ. բերդաքաղաքին անկումէն վերջ։ Լոնտոնէն կը հեռագրեն թէ Բէրթէվ պէյ պատիւը ունեցած է Միքատոյին ներկայութեան ընդունելու։ Ճարտի Վեհապետը սիրալիր ընդունելութիւն մը ըրաւ օսմանցի սպային։

ՑՈՑՆԵՐԸ ԵՒ ԼԱՏԻՆՆԵՐԸ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՄԷՋ. — Ցունական ծնունդեան օրը Երուսաղէմի Ցունաց Պատրիարքը մեծ շուքով պատարագեց Բէթղեհէմի Ս. Ծննդեան ժառան մէջ։ Բան սովորութեան, Ցոյն քահանաները Փչեցին Բարայրին հիւսիսային դուռնէն պիտի մեկնէին, բայց Լատին վարը ուզեց արգելք ըլլալ, առարկելով թէ յոյները Բրաւունք չունին այդ դուռը գործածելու։ Բայց յոյները իրենց ճամբան շարունակեցին որով վէճ ծագեցաւ երկու կողերին մէջ և տեղական իշխանութիւնք միջամտելով արտոնեցին անցքը, որովհետեւ արդէն այս Բարայրին սրբեւելեան դրան բացարձակ տէրը իրենք Լատիններն են և Ցոյները կ'աւտնուէին անցնիլ ասկէց առոյ հիւսիսային դուռնէն։

ԽԱՐԲԵՐԴԻ ՆՈՐ ԿՈՒՍԱԿԱԼԸ.— Խարբերդի նոր կուսակալ անուանուած էր, ի՛չգէս գրի՛ցինք երէկ. Արտաքին գործոց Նախարարութեան հաշուակալ Ֆէէսմի պէյ։ Ֆէէսմի պէյ, այս առթիւ կայս. Պալատ երթալով իր երախտագիտութիւնը մատոյց։ Ն. Վսեմութիւն յետոյ Բ. Դուռ երթալով այցելեց Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին։

ՀԻՃԱԶԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ.— Թաճ խօսելով Հիճազի երկաթուղիին շինութեան վրայ հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ.— Հիճազի գիծին Քուրթանէ Մասն մասնաճիւղն ալ աւարտեցաւ։ Ցարդ Դամասկոսէն Մէքքէ 48 օրուան ճամբայ էր. բայց երկաթուղիին մէկ մասին շինուելով այժմ 20 օրուան իջած է այդ ուղեւորութիւնը որ 10 օրի պիտի իջնէ երբ աւարտի Քուրթանէէն սկսեալ միւս հատուածը։ Այսպէս, Իսլամ ուխտաւորներուն մէկ մասը ապէց ետք Դամասկոսի ճամբէն պիտի մեկնին։

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ՄԷՋ.— Ռումէլիի ոստիկան-զօրաց վարժարաններուն մէջ կրթուող այն ոստիկան զօրքերը որոնք զինուորութիւն ունին դարձեալ զէնքի տակ պիտի առնուին մարզուելու համար։

—Կայս. Իրատէ մը հրամայեց որ արտօնուին վերադարձները այն գիւղացիներուն, որոնք անցեալ տարի, Էսքիշէհիրի Նահանգէն Սրեւելեան Ռումէլի փախած էին։

ՄԱՔՍԱՑԻՆ Նախարար Հասան Ֆէէսմի փաշայի նախագահութեամբ առջի օր Մաքսատան մէջ յանձնաժողով մը գումարուեցաւ։

ԽԱՐԲԵՐԴԻ ՆՈՐ ՀԱՇՈՒԱԿԱԼԸ.— Գոհութեամբ կը յիշատակենք թէ, ինչպէս երէկ ծանուցինք, Արտաքին Գործոց Նախարարութեան հաշուակալ կարգուած է՝ օգնականը Վսեմ. Թէվֆիք պէյ։ Թէվֆիք պէյ, պետական ձեռնհաս պաշտօնատար մըն է եւ ցարդ իր վարած պաշտօններուն մէջ ցոյց տուած է մտքի փայլուն յատկութիւններ, որոնցմով մանաւանդ հաշուակալի կարողութեամբ կրցած է հասնիլ այսքան կարեւոր դիրքի մը։ Ն. Վսեմութիւն իր միտքի կարողութիւններուն կը միացնէ նաեւ հոգի և սիրտի ազնուութիւն, որ վինք յարգելի բրած է բոլոր զինքը ճանչցողներուն և պաշտօնակիցներուն։ Կայս. այս շնորհին առթիւ ջերմապէս կը խնդակցինք Թէվֆիք պէյի և աւելի բարձրացում կը մաղթենք Ն. Վսեմութեան։

ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐԸ. — Պետական Գանձուն պահանջներուն մասին կառավարական փաստաբաններուն պարտականութիւնները աւելնալուն և միւս կողմէ փաստաբաններուն անքաւականութեան պատճառով նահանգներուն մէջ Վարչական Ժողովներուն և Օրինական Դատարաններուն գործերը դիզուած են, որով պետական շահերը կը վնասուին։ Այս առթիւ հրահանգ ղրկուեցաւ որ այս գործերը կարգադրուին պէտք եղած դիւրութիւնները ընծայելով ամէն կողմէ և Եվմական պաշտօնեաներու պատասխանատուութեան տակ փաստաբաններ հրաւիրուին պետական իրաւանց կարգադրութեան համար։

ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏԻՒ վարչութեան նախագահ հրամատար Պէհոժէ առաջիկայ Դ. օր 4 լիս կը հանի Բարիզէն։ Հրամատար Պէհոժէ ընդունեցաւ նախագահ Լուպէէ. որ է հրաժեշտ խնդրեց։

Մ. ՅԱՒՈՒԶԹՕ ԶՈՆԱՐՈ. Վեհ. Սուլթանին Նկարիչը, իր նկարներուն մէկ ցուցասրահը բացած է հանրութեան, կիրակի, երկուշաբթի և ուրբաթ օրերը, Պէշիկթաշ, Աքարթը Սէնիյէ թիւ 50։

ՊԷՐՈՒԹի կաթոլիկ արքեպիսկոպոս անուանուեցաւ մսնսկնեէօր Ճիանէնի, որ այժմ Հռոմ կը գտնուի։

ՏԵՂԱԿԱՆ ԵՒ ՕՏԱՐ ՑՈՐԵՆՆԵՐԸ. — Օսմ. կայսրութեան մէջ երկրագործութեան զարգացման հարցը միշտ սեղանի վրայ է։ Կը խորհուի թէ ինչ միջոցներ ձեռք առնուելու են որ տեղական ալիւրներուն մրցումը յաջողի օտար ալիւրներուն դէմ։ Լեվանդ Հերալթի մէկ նամակագիրը, այս խնդրով զբաղելով կ'առաջարկէ նախ բնիկ երկրագործներուն ձեռնտու գտնուիլ այս տնտեսական պատերազմի մէջ, և այսպէս, բնիկ ցորենները ցիլ մը աւելի թեթեւցած ծախքերէ, պիտի կրնան դիմադրել օտար ապրանքներուն, որոնք իրենց մաքաստուրքով և այլնով 100ին 10 սղութիւն մը պիտի ունենան։ Եթէ Պոլսոյ մէջ գտնուէր ցորեն ծախելու կանոնաւոր հրապարակ մը, ինչպէս կար Երբեմն, այն ատեն ամէն վաճառական պիտի փութար տեղական ցորենները վրայ գործել և % 1-2 չափով պիտի գոհանար։ Ընդունելով որ մեր ցորենները կրնան մրցիլ օտար ապրանքներուն հետ, միւս կողմէ այդ մրցումը տեւական ընելու միջոցներուն ալ խորհելու է։ Կը պատճառաբանուէր թէ օսմ. ցորենին տեսակը անբաւական էր ընտիր հաց տալու, որով ի հարկէ սահմանել դիմում եղած է օտար հրապարակներուն։ Այժմ տեսակները բարեփոխուած են և աւելի ուժ տալու է ընտիր սերմնցուներու գործածութեան։ Տեղական ցորենները վաճառականութեան նպատակ են երկաթուղիները, որոնց շնորհիւ այժմ Աւստրոյի ապրանքը կը խառնուի Ռումէլիին հետ։ Այս խառնուրդէն ալիւր մը կը պատրաստուի որ թէ՛ համով, թէ՛ տեսակով և թէ արժէքով հաւասար է օտար ալիւրներուն։ Կառավարը թեան ձեռք առած միջոցները՝ երկրագործութեան զարգացման համար, գովելի են արդարեւ և Իսլամ գաղթականներու հաստատութիւնը Ռումէլիի և Անատոլուի արգաւանդ երկիրներուն մէջ, իրեն առաւելութիւնները ունի երկրագործութեան տեսակէտով, որուն բարգաւաճման շնորհիւ օսմ. ցորենը պիտի կրնայ տեղը բռնել օտար ապրանքներուն։

ՀՌՈՄԻ օսմ. դեսպանատան խորհրդական և Օսմ. Պանքային դերանօրէն Բանձիրի պէյի եղբայրը Քօնսթանթէն Բանձիրի պէյ մեռած ըլլալով Նաբոլիի մէջ, հանգուցեալին մարմինը երէկ առտու Պոլիս բերուեցաւ Մէսաժբրիի շոգենաւով։ Դագաղը փոխադրուեցաւ Բերա, Սէնթ-Վիւրժ եկեղեցին։ Թաղումը կը կատարուի վաղը ժամը 8ին։

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐ. ԸՆԿ.ՆԵՐՈՒ Թուրքիոյ մէջ գործելու եղանակին, ասոնց արժեթուղթերուն դրոշմաթուղթին և կամ Առեւտրական նախարարութեան կողմէ արձանագրութեանց ձեւին համար Պետական Խորհուրդը կանոնագիր մը պատրաստած էր։ Այս կանոնագիրը յանձնուեցաւ պատկանեալ պաշտօնարանին։

ԿԱԼԻՊ ՓԱՇԱՅԻ ՄԱՀԸ.— Էվզաֆի նախորդ նախարար և Պետական Խորհրդոյ անդամ օսմ. բարձր պաշտօնատարներէն Ապտուլլահ Կալիպ փաշա ժամանակէ մը ի վեր զինք տառապեցնող հիւանդութենէն չկրնալով ապաքինիլ առջի գիշեր մեռաւ Էրէնքէօյի իր քէօշկին մէջ։ Հանգուցեալը Պոլսեցի էր և 78 տարու է։ Իր դատարակութիւնը աւարտելէ ետք մը ստաւ պետական ծառայութեան մէջ և տակաւ առաջանալով բարձրացաւ մինչեւ Վէզիրութեան աստիճանին։ Դեռ նախարար չեղած վարած է Պրուսայի, Քասթէմունիի, Սելանիկի և Արշիպեղաքոսի կուսակալութիւնները։ Նախագահած է եղեռական գործերու առթիւ կազմուած կարգ մը յանձնաժողովներու։ Վեհ. Սուլթանը հրամայեց որ յուղարկաւորութեան ծախքը հոգացուի Կայս. Անձնական Գանձէն։ Ցուղարկաւորութիւնը երէկ կատարուեցաւ և մարմինը փոխադրուելով Պոլիս, թաղուեցաւ Սուլթան Մահմուտի դամբարանին գերեզմանատան մէջ։

ԶՆԴՔ ՊԱՇՏՕՆԱՏԱՐՆԵՐ.— Ափր. Տրիպոլիսի մաքսատան նախկին արկղակալ Պէքիր Սամի էֆ. 93,168 ղրշ. իրացուցած էր։ Այս զեղծ պաշտօնատարին դատավարութիւնը հրապարակաւ պիտի կատարուի տեղւոյն Իտարէի Ժողովին դատական ճիւղին առջեւ։

—Պրուսայի Նահանգին Առեւտր. և Հանրօգուտ Շինութեանց խորհրդական և տեղւոյն երկրագործութեան գործնական Վարժարանին տնօրէն Մազհար պէյ, իր ապօրէն ընթացքին պատճառաւ պաշտօնանկ եղած էր, ինչպէս ժամանակին գրեցինք։ Մազհար պէյի ընթացքին քննութեան վերաբերեալ թուղթերը Պետական Խորհուրդին յանձնուած ըլլալով, Խորհուրդը անջատեց յիշեալին երկրագործական և Հանրօգուտ Շինութեանց գործառնութիւնները, պատասխանատուութեան չափը ճշդելու համար։

ՐՕԼԷՐԱՆ.—Ռուսիոյ և Պարսկաստանի քօլէրային թուրքիա ժուռքը արգիլելու համար, սահմանագլուխին զանազան կայանները պէտք եղածին չափ բժիշկներ ղրկուած են։ Վանի մէջ թեթեւ կերպով տիրող քօլէրայի հաւանարակին տարածման արգելք ըլլալու համար, Վանէն մեկնող ուղեւորները բժշկ. քննութեան և հսկեսխումներու պիտի ենթարկուին։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԲԱՄԲԱԿՆԵՐԸ.— Անէլանիկի և շրջակայից բամբակները ընտիր տեսակէ ըլլալով կը մրցին օտարներու հետ. և տեղւոյն մանարանները զայն կը գործածեն։ Բայց վերջերս բամբակներուն լաւ զտման ուշադրութիւն չդարձուելով, վաճառականները սկսան Իզմիրէն և ուրիշ տեղերէ կուտերը լաւ մաքրուած ապրանք բերել տալ, որով տեղւոյն բամբակներուն վարկը և վաճառումը կոտրեցաւ։ Այս անպատեհութեան առաջքը առնելու համար, Սէլանիկի առեւտր. Սենեակը ծանոյց բոլոր երկրագործներուն և վաճառականներուն որ, բամբակի զտման հոգ տարուի, մեքենաները կոտրած աւրուած չըլլան մինչեւ 3 մաս. ով որ իր մեքենան չունի չայ պատժի պիտի ենթարկուին։

«ՁՕՃՈՒՐ ՊԱՂՋԷՍԻ» անուն շաբաթաթերթի մը արտաքնութիւնը տրուեցաւ որ պիտի հրատարակուի Սելանիկի մէջ։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՀԵՂԵՂ ԵՒ ՈՂՈՂՈՒՄ. — Ծանուցեր.—Իզմիրի մեր թղթակիցը հետեւեալը կը գրէ. — Շաբաթէ մը ի վեր անընդհատ վազող անձ,ներուը մեծ աւերներ գործած են քաղաքիս ամէն կողմը։ Այտընի և Դասապայի երկաթուղիները դադրեցուցած են իրենց երթեւեկութիւնները, ճամբաները աւրուած ըլլալուն համար։ Իզմիրի մօտիկ արուարձաններուն մէջ կարգ մը հին տուներ հեղեղատէն փլած են։ Դասապայի և Մաղնիսայի միջեւ գրտնուած ճամբան տեղին լիճ մը ձեւացած է և ատոնց շրջակայ գտնուող բերդերը մեծապէս մեկուսուած են։ Ակամէմոսի ջերմուկներուն մօտ գտնուող բոլոր այգեստանները աւրուած են ու փճանալու վտանգին ենթարկուած։ Իզմիրի շրջակայքը գտնուող նոր սերմանուած արտերը լճակներ ձեւացուցած են ու ջուրը սերմերը քշած տարած է։ Մաղնիսայի կէտիզ գետը յորդելով քշած տարած է կարգ մը երկաթուղւոյ կամուրջներ, ու գործաւորներու բազմութիւն մը փութոյ պնդութեամբ կ'աշխատի զանոնք նորոգելու, երթեւեկութիւնները վերահաստատելու համար։ Իզմիրէն մինչեւ Գարահիսար բանող շոգեկառքերը այժմ մինչեւ Մէնէմէն երթալով կանգ կ'առնեն։ Թղթատարական պայուսակները մեծ դժուարութիւններով կը փոխադրուին իրենց տեղերը։ Քաղաքէս 3-4 ժամ հեռու Սէօքէ քաղաքը հեղեղաններով ողողուած է որոնք չատ մը ծառեր և տուներ տարած էին։ Նոյնպէս բաւական արջառներ և կենդանիներ հեղեղներուն զոհ գացած են։ Կ'ըսուի թէ երկու մարդ ալ խեղդուած են։ Նախընթաց օր Այտընէ Իզմիր գալիք շոգեկառքը մեծ վտանգ մը անցուց ճամբան. երբ Էրէյլիի մօտ մեքենավարը ճարպիկութեամբ մը կեցուց շոգեկառքը՝ տեսնելով որ քիչ մը անդին հեղեղատը երկաթուղւոյ կամուրջը փլցուցած է։ Այտընի երկաթուղւոյ տնօրէն Մ. Պարֆիլտ երկաթուղւոյ ճամբուն կրած վնասները ստուգելու համար յատուկ կառախումբով մը ճամբայ ելաւ մինչեւ Այտընն երթալու համար, սակայն Պալաչիք լցուած գիւղէն անդին չէ կրցած անցնիլ, ճամբաները աւրուած ըլլալուն։ Աքչէի և Նազիլլիի միջեւ գրտնուած կամուրջը ամբողջովին փլած ըլլալուն, այս երկու քաղաքներուն հաղորդակցութիւնը դադրած է։ Բազաքիս ծանօթ օտար վաճառականներէն, Մ. Ալիօդիի հանքերուն մէջ բանող երկու գործաւորներ Աշիչէ երթալու համար Տէյիրմէն չայէն անցնելու ատենին վազող ջուրին սատակութենէն իրենց հաւասարակշռութիւնը կորսնցնելով ինկած և ջուրն քշուած են։ Խեղճ բանւորներուն դիակները առջի օր քաղաքս բերուեցան։ Այս աւերները մեծ յուզում պատճառած են ամէն կողմ, մանաւանդ տեւեւտրական դասին մէջ։ Ստեփան Սրկանեան

*** Անցեալ շաբթու սաստիկ տեղատարափ մը իջաւ Միխալբէի ամէն կողմերը և Քիրմասթիի մէկ քանի թաղերը ամբողջովին ողողուեցան։ Բնակիչները այլուր փոխադրուեցան անմիջապէս։ Մօտի Բարա-Տէրէ գետն ալ յորդած ըլլալով չրջակայ գիւղերն ու արտերը ջուրի տակ մնացին մեծամեծ վնասներ պատճառելով։

ՕՂԵՐԸ. — Օդերը կը շարունակեն իրենց ցրտութիւնը Պոլսոյ մէջ։ Դ. առատ. Վոսփորի ձկնորսները օդին անդորրութենէն օգտուելով «խկուտրի» որսալու համար նեղուցէն դուրս ելան, բայց յանկարծ մրրիկ մը ծագելուս և նաւակներուն մէկ մասը հազիւ կրցաւ ինքզինքը նեսել Բրրբպէյի ծոցը և ուրիշ մաս մըն ալ, աւստրիական շոգենաւի մը կողմէ Դալաք բերուեցաւ։ Կ'ըսուի թէ մէկ քանի մակոյկներ անյայտ են։ Առջի օր Բուլկունճուքէն Թօփհանէ դարձող նաւակ մը հովին սատակութենէն չրշեցաւ, բայց անմիջապէս ազատեցին մակուկավարը։ Սեպտեմբերի մէջ անցեալ օրուան փոթորիկին ատեն Բօքրա մը, չկրնալով ինքզինքը ազատել, ինկաւ Աքչէ Բալէի մօտ եղերք և ջախջախուեցաւ. մէջի վաճառականները և ուղեւորներէն երկու հոգի ծովուն յատակը գացին։ Պէհրանի ծոցին մէջ ալ երկու առագաստաւորներ իրար զայնուելով ցամաք ինկան և ջախջախուեցան։ Ընկղմեցաւ նաև Էլիքիքկամ անուն առագաստանաւ մը։ Մուտանիայի բացերն ալ նաւակ մը չրշելով, մէջի երեք հոգին խեղդուեր են։

ԵՐԷԿ ԱՌՏՈՒԱՆ ՀՐԴԵՀԸ.— Երէկ առտու ժամը 12ին հրդեհ ծագեցաւ, Բերա, Ֆիրուզ աղայի բաղնիքէն, զոր վարձած է Էնկիւրիցի Մելքոն անուն հայ մը։ Բաղնիքին քիւլանը միայն այրեցաւ։ Վնասները 30 ոսկիի չափ են։ Բաղնիքն ու կարասիները ապահովագրուած էին։

ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ԲԱԺԻՆԸ

ԿՆՈՔՆՔ

ԶԱՐՄԱՐ-ՁԱՐԵՂ, որդի Ցարութիւն աղա Զաքարեանի, մկրտուեցաւ կիրակի օր Նինի Գարու Ս. Թադէոս-Բարթուղիմէոս եկեղեցիին մէջ, կնքահայրութեամբ Պ. Ռուբէն Զաքարեանի եւ ձեռամբ Տ. Արիստակէս քահանայ Վարժապետեանի։

ԱՌԵՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ

(1904 31 Դեկտեմ. եշ.)

ՑՈՐԵՆ

Ճերմակ Առաջին օխան	37-37½	փարա
» երկրորդ »	36-36½	»
Մախլութ »	33-34	»
Զաւտարլը »	30-32	»
Սէրթ առաջին, օխան	34 –34½	փր.
» միջին տեսակ	31½-33	»

Այսօր ժամանեց 14 վագոն ցորեն Ա. նատոլ։

ԱԼԻՒՐ

Տեղական քըրմա Ա. պարկը	70-71	ղրշ.
» » Բ. »	67-69	»

ԹԵՓ

Օխան 19½ փարա։

ԳԱՐԻ

Բէյսուէնէք	11¾—12	ղրշ. գրիւը
Մերսին և Ռուսէլի	10¾—11	»

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Երէկ գիշեր ուշ ատեն Հեռագրական Գործակալութեանց կողմէ մեզ հաղորդուած են հետեւեալ հեռագիրները. —

ԲԱՐԻԶ, 13 յունվար. — Բեթերսպուրկէ կը հեռագրեն թէ դեր-ծովակալ Ալեքսեվ, վերին ծովակալ անուանուած է։

— Մուքտէնէ առնուած վերջին տեղեկութիւնները կը ծանուցանեն թէ՝ Ռուսերուն և Ճարոնցիներուն միջեւ տեղի ունեցած վերջին կռիւները աւելի սաստկ և աւելի ծանր եղած են։

ԼՈՆՏՈՆ. — Բրիտանական և աւստրիական կառավարութիւնները իրաւարարական պայմանագրութիւն մը պիտի կնքեն, այնպէս՝ ինչպէս անգլիական կառավարութիւնը կնքած է միւս տէրութեանց հետ։

ԱՆԳԻՐ ԴՊՐՈՒԹԻՒՆ
Բ. ՀԱՏՈՐ
ԶՕՆՈՒԱԾ
ՏԿՆ. ՎԵՐԺԻՆ Պ. ԿԻՒԼՊԷՆԿԻ
ԵՒԾԱՏՍԱԿԻՆ

Հրեայները կը պարծենային թէ իրենց Տաճարը 46 տարուան մէջ չինուած է։ Մենք ալ կրնանք պարծիլ թէ «Անգիր»ի երկու հատորները 26 տարուան մէջ հրատարակուեցան։
Առաջինը 30 ղրուշ
Երկրորդը 20 »
Դիմել Պալէնց Գրատուն։

դիւթական բժշկէն կուռ ու կուշտ արբենալով կը հիպնոսանար, և հեշտական անուրջներու աշխարհը կը տարուէր, մոռնալով իսկ պահիկ մը առաջ դինքը լակող քաղցը։

Բաղդին մէկ պզտիկ ժպիտին կարօտովը մինչ այդ աղջնակին հոգին այդպէս կանուխէն կը թրծուէր կոյր, միամտուկ հուսաքի քաղցր երազքովը, և կը պարզնդուէր գունագեղ մասալներու անհուն ապրումի ցանցովը տրոնց մէջ միայն սանվանափակուած էր իրեն համար՝ բովանդակ աշխարհը։

Դ.

Ամանորի նախընթաց գիշերն էր։ Երկուքն ալ վաղորդայնի խորհրդովը պարուրուած, թմրած, գիրկընդխառն պառկած էին։ Բայց թառնիկը կը հրաւէր։ Ածուխ տալուն կը վառուէին սենեակին կուռ խաւարին մէջ, եւ խոլոր մոլոր կը յառէին կէսի մը։ Արթո՛ւն կ'երազէր։ Անողջ՝ բայց հրապուրուած սեւեռամտածում մը անդրել կը պատուքէր ուղղին մէջ։

«Ժամանակին, դեռատի աղջնակ մը, կաղանդի առաւօտ, մութնուլուսուն՝, կ'երթայ քաղաքէն կէս ժամ հեռու եղող աղբիւրը, որուն ծորակէն, ո՛վ զարմանք, ջուրի տեղ՝ չի՛ չի՛ ոսկի կը հոսի իր սափորին մէջ»։

Տասնչորսնդ օր առաջ, մամիկին հաւատացեր չեղութեամբ պատմած այդ զրոյցին հուժկու ապատուութիւնը ա՛լ ասելի կը անդրադէր, ա՛լ աւելի կը թնդար նեսրէդին։ այդ վայրկեանին։ Մէկ օրէն միւսը հարատեւու բոլ տենչանքը կը մղէր զինքը յանդուգն ու խրոխտ ձեռնարկի մը։ Անգիտակից հուսաքի անդիմադրելի ոյժը երբէ՛ք այդ բոլէն աւելի չեղուած, պրկուած ու ձգուած չէր իրեն մէջ։

Կէս գիշերին վրայէն սառած էին մէկ քանի ժամեր։ Սենեակին լռութիւնը մերթ ընդ մերթ կ'ընդհատուէր ներպերէ ու ծակիներէ ուրացող անեղամուկ ու սարսռազդեցիկ հովերու «հո՛ հո՛»։ ներով, որոնք՝ զոգեռ՝ արշալոյսին թիրանի ծոցէն ծնող նոր տարին ուսերուսը կամ բօթը կը մուտային ներսի հէք քնակիներուն։ Աղջիկը հիանալի ճկունութեամբ մը կամաւոր քակեց ինքզինքը՝ մուշ մուշ խարդացող պառուին գորովոտ բազուկներէն։ հապճեպ հագուեցաւ, եւ դուրս խոյացաւ։

Տուրկ տարի կը քալէր ան, մէյ մէկ մանրիկ կուժ ձեռքերուն մէջ, եւ կ'ուղղուեր դէպի նեկարադրուած աղբիւրը։ Սոսկալի ցուրտ մը կը թարէր, կը սարսրէր մթնոլորտին մէջ մի խաւէն. ամպի կտոր մը իսկ չէր շղարշած երկինքին երեսը, ուսկից լուսաւորները, սառաւիլ, արհաւիրքէ լայնափեռեակ բացուած, քարացած աչքերու պէս, կը պլլտային, եւ կարծես, անտառ ձմրան սահմամա վարիւը կը փոփային իրարու։ Կնոջ, լափլեզող հով մը կը խարէր, կը խարանէր աղջկան փափուկ վերնամասկը և կը սողոսկէր մինչեւ անոր դնդերներուն, ոսկորներուն մէջ։ Սակայն հեռաւոր հորիզոնին մառախլապատ հուներուն վերեւ՝ ոսկիներու հիսկէնսվը չղղղացող իսեալը, վայրագ հուրք մը կը մաղէր իր էութեանը խորքերուն մէջ, եւ յառաջ կը մարուակեր զանի։

«Քալէ՛, աղջիկս, չուտ քալէ՛ որ հասնիս նպատակիդ»։ իրեն այնպէս կուգար թէ, այդպիսի ձայն մը հեղեկ կը սլաբլար իր ականջին։

Դուռ վերջապէս ինքզինքը բաղձուած աղբիւրին առջեւ։ Անհուն հեւուք մը կը ցնցէր անոր մարմինը, եւ սուր սրսփուց մը կը սուրար երակներուն մէջէն։ Սառուցիկ ջուրին խոլ խոխոջը՝ կարմրուկ մնաղին հրամայեցաւ հունչը թուեցաւ իրեն։ Հէք առջիկը՝ իրմէ չպատուած կամքի սանկանութեամբ մը լեցուց ու պարպեց, պարպեց ու լեցուց ջուրը, բայց իր ապաւում բախտէն, մի՛շտ ջուր կը սառնար։

Ո՛չ յուսախաբութիւն եւ ո՛չ ալ հիասթափում ունեցաւ։ Անուշ, չատ անուշ թմբիր մը եկած էր արդէն վրան, եւ քաղցրիկ քունի մէջ ընկղմուած։

Ո՜ւ ան կ'երազէր...։

Զնայխարէին, իր մամիկին հէքեաթներուն զարիկներէն ալ չնչաւարիկ էակ մը, կաքաւ իրեն վրայ, երկնային ժպիտներով կը թաւէր զինքը, եւ կը գրկէր կը տանէր ամբոսային բուրմներով խնկաւետուած եւ դերեկրային լոյսերով արփաւետուած ոլորտներու մէջ։

ՀՐՈՒՇԱՆ

ԿԵԱՆՔԸ ԱՌԱՆՑ ՀԱԻԱՏՔԻ

ԴՐՈՅ ՆԵՐՍԻՍԻ ԶԱՐԴ. ԳԱՆԻԷԼԵԱՆ

Սոսկան վրդ.-ին այս ժողովրդական քարոզները որ կրօնագիտական ներշնչուն գեղեցիկ գրուածք մըն է ու պատկերացումը քրիստոնէական հաւատքի ու սիրոյ կեանքին վսեմ նկարագրին, ներկայ ազգական օրերու ու մանաւանդ Կաղանդի առթիւ ամէնէն յարմարագոյն նուէրն է զոր կ'արժէ տալ մեր երկսեռ պատանիներուն ձեռքը։

— Կեդրոնատեղին է Պոլենց գրատունը և կը ծախսի բոլոր Հայ գրավաճառներու քով։ Գին 5 դահեկան։

ԳԱՒԱՌԱՑԻՆ ԲԱՐՔԵՐ

ՆՈՐ ՀԱՐՍԻՆ... ԲԱՂԴԻ

Զեմ սխալիր երբ ըսեմ թէ Կաղանդը, տարւոյն այդ առաջին օրը՝ եղած է միշտ մարդուս անհեթեթ գաղափարներու ծնունդ տուող օրը որոնցմէ դեռ բոլորովին չեն մաքրուած քաղաքակրթեալ երկիրներ նոյն իսկ։

Հին ասանդական սովորութիւններու և նախապաշարումներու վաղուց անտի նախանձախնդիր եղող մեր գաւառացին՝ դեռ կը պահէ մինչեւ ցարդ այդ օրուան համար այնպիսի գաղափարներ որոնք կ'արժեն հետաքրքրութեան առարկայ ըլլալ։

Սրտի վերջին ծայր զոհունակութեամբ մը կ'անցնի այդ օրը գաւառացւոյն ազայցմէն սկսեալ մինչեւ ամէնէն ծերը։ Իսկ սիրահարներուն աչքը լոյս, վասն զի բացարձակ տիրը կը ներկայանայ իրենց սիրոյ հաճոյքները կուշտուկուռ ըմբոշխնելու։ Ոչ ոք կը կասկածի այդ օրը իրենց ընթացքին և ինչ օր ընեն այդ խորհրդաւոր օրուան ներկայացուցած հազարաւմէկ առիթներէն օգտուելու համար կը ներսի իրենց։

Տղայք նախորդ օրուընէ կ'սկսին ասնել նախասնակը «Ինէնէր Կանաս (Կաղանդէք) տուէք, ամէն տարի բարով հասնիք աս օրը» ըսելով յաջորդ օրուան համար մրգեղէնի առատ պաշար մը կը պատրաստեն։ Զարմանալի տղոց խումբերէն դուն ուրեք զերծ կը մնան խեղճ նէնէները, ասանք դռները կտրելու չափ կը զարնեն և որոնցմէ օձիքդ ազատելու համար ափ մը ընդրած սիսեռ, մէկ քանի կաղին կամ չամիչ տալով ճամբեկեն զատ ուրիշ ճար չկայ։ հակառակ պարագային պատասխան բանաձեւերով կը նախատին իրենց այցելութիւնը չպատուող ժլատ նէնէները։ Դէշ ազէկ չեն ըսեր և քիչով ալ կը գոհանան, միայն բան մը տալ պէտք է։ իրենք այս կէսը լաւ ուսումնասիրած են և չեն ուզեր գործը թալանութեան տալով զրկուիլ ամբողջ տարուան մէջ ունեցած մէկ օրուան իրաւաւութենէն։

Իսկ այն քաղաքները որոնք դեռ նախնական վիճակի մէջ կը պահեն իրենց երդի բնակը՝ այն տաեն աղաք տանիքներու վրայէն տպրակներ կը կախեն «Նենէ, նենէ, տպրակս բան լիր» գոռալով։ Իսկ երբ իրենց կոչը անլսելի մնայ՝ «պատուդ մուկ մը իմնայ, թափալ ճուռդ ալ հեռը» ըսելով կը ձգեն կ'երթան։ չատ անգամ ալ ասանը մէջտեղը քարի կամ ձիւնի կոյտեր բարձրացնելով՝ և այսպէսով կը փոխարինեն իրենց եղած զրկանաց։

Իսկ հասուն աղաք և երիտասարդներ գիշերուան կ'սպասեն և այս անգամ տպրակին տեղ դռանին կ'անցնի։

Երբեմն չափազանց մարդիկ գիշերին փաղը մամերով լուսաւոր և բոժոժներով զարդարուն վար կը կախեն և վեր առնելով կը կոնեն մէջը լցուած մամուկ գիներ որ չատ լաւ կը յարմարի օրուան չոր ու սարսռուն ցուրտին։

Մէկ խոսքով այդ օրը ասանկ բաներ ամօթ չեն սեպուիր, վասն զի մեզ զարդող չէլլոր, նոր տարի է։ Այդ օրը ինչպէս որ ժամակը անցընեն ամբողջ տարին ալ այնպէս կ'անցնի։ ուրեմն կասակներ, ուրախութիւններ ընել և զուարթ ըլլալ պէտք է։

Աղջիկները անձկանօք կ'սպասեն այդ օրուան իրենց բաղդը կանչելու և անկէ ճակատագրոյին մի քանի գաղտնիքներ խլելու համար։

Բաղդը անհերեւոյթ ոգի մըն է որ ամէն մարդ ունի։ Անիկա լեռները, ասառը և անտառները կը չրջի և երբեմն գալով իր լաւ կամ զէշ դերը կը խաղայ, վասն զի անենցմէ ամանք բարի են և ամանք չար։ Եթէ աղջկան մը բաղդը այր է բարի է, իսկ եթէ կին՝ չար է։

Նախապէս մի քանի աղջիկներ կը խարդարկին և այդ օրը իրար գալով ասն մը մէջ սենեակ մը կ'առանձնանան։ Երբ ամէն ոք պառկի անոնք կ'ելլեն, և իրենցմէ մին գաւազանի մը վրայ կը հենէն, աղայոց ձի խաղալուն պէս, և միւս ձեռքը փայտիկ մը առնելով սենեակին չորս պատերը արեւելք արեւմուտք կը պարար իւրաքանչիւր կողմ «Բաղդա լեռն ըլլա թէ սարը, ուր որ ալ ըլլաս այս գիշեր պիտի դաս» կրկնելով երեք անգամ ձեռքին փայտովը հարուածներ կուտայ պատին։ Անկէ վերջ միւսը և յաջորդաբար։ միայն թէ լուրջ ու հաւատքով ըլլալ պէտք է և պէտք չէ խնդալ, եթէ ոչ բաղդը զինքը ծաղրելին տեսնելով չի գար։

Երբ ամէն ոք այսպէս ընէ, ծրեալները կը մարեն և անկողին կը մտնեն լուռ ու մունջ։ Շատ անգամ մէկ քանին մէկ անկողնի մէջ, որպէսզի զիրար չջնայնին, վասն զի այդ գիշեր պէտք չէ քնանալ մինչեւ որ բաղդը գայ։ Հազիւ երբեմն իրարու ցած ձայնով բառ մը կամ մէկ երկու կամիթ կը փոխանակեն իրարու արթուն ըլլալը տուգելու համար։

Բաղդին ինչ ձեւի առակ գալը յայտնի չէլլար. երբեմն աքաղաղի ձայնով կը խօսի, երբեմն ուրիշ կենդանիի մը, պատի մը եռեւէ, տանիքի մը վրայէ և կամ թոնրին մէջէն կը ձայնէ՝ այր մարդու մը բարձ ձայնովը։

Ենթական կէս քուն կամ արթուն կը լսէ այդ ձայնը ու անմիջապէս ընկերուհիներուն կ'աւետէ իրեն բաղդին գալը և անունը ձայնելով արտասանած խորհրդաւոր խօսքը։ Երբեմն այս ձայնը ամէնքն ալ կը լսեն որոշակի, այս անգամ կասկածը կը տիրէ, մէկը այնինչին ձայնն էր կ'ըսէ, միւսը ուրիշի մը կը նմանցնէ, ուրիշ մը առջինին բառը կը հաստատէ, միւս մը իրական բաղդին ձայնը ըլլալը կը պնդէ, և երբ խնդիրը վիճաբանութեան մնայ, ամէնէն անվախերը կ'ելլեն դուռը կը բանան և դէպի ձայնը եկած կողմը վազելով կը բռնեն չատ անգամ իրենց խաղ ընողը որ ասեր ազան կ'ըլլայ կամ մէկին մտաւոր ազգականը և կամ դրացւոյն աղան, որուն քայլն ալ մէջերնին է։

Այսպիսով չվերջանար դեռ։ Այդ գիշեր չդիտցուիր՝ ա՛ր վայրկենին վաղղ ջուրերը կը կենան և վայրկեան մը Աստուծոյ կը նային և ասկէ անմիջապէս վերջ ժամանակ մը ջուրի տեղ ոսկի կը վազէ։ Ուստի կէս գիշերին կամ լուսանալու մօտ կիները կ'ելլեն ջրին սափորը կ'առնեն և աղբիւր կ'երթան, ձեռքերնին և երեսնին կը լուան սառ ջրով։ նախապէս գրպանին լցած հաճարով, կորկոտով և կամ մրգեղէնով աղբիւրը կը կազնեն ու սափորը ջրով լեցընելով կը վերադառնան։

Այսպէս նոր տարւոյ օր մը աղուոր հարս մը կ'արթնայ, կ'ելլէ չոգաւ կը հագնի ու ջրին սափորը առնելով կը պատրաստուի թաղին աղբիւրը երթալու։ սակայն նոյն միջոցին ամուսինը արթննալով թէեւ կ'ուզէ դէմ կենալ կնոջը կամքին, սակայն խնդրոյն ծայրը ոսկի ըլլալով ձայն չհաներ։ Բաւական ժամանակ կ'անցնի, բայց կինը չվերադառնար. մարդուն համբերութիւնը հատնելով ինք ալ կ'ելլէ ու աղբիւր երթալով երբ հասկնալ կ'ուզէ ուշանալուն պատճառը՝ կինը կը պատասխանէ թէ դանիցս թէեւ ամանը լեցուցած էր, սակայն մէջը բաներ մը նշմարելով թափած էր. սակայն ամուսնոյն գնալէն վերջ կ'երեւի թէ ջուրը իր մաքրութիւնը վերստացած էր. ուստի կ'սպասի այս անգամ լեցնելով տան վերադառնալ։ Երբ տուն գալով ջուրը կը քննեն և ասոնց զարմանալի երեւալ ոսկի գնդիկներ կ'ելլեն ամանին տակէն։

Կինը ճիշդ ժամանակին դուցեր էր... սակայն սփսոս որ ամուսնոյն անհամբերութիւնը չթողուր որ ոսկիով լեցուն սափորը տուն վերադարձնէր. ամանին տակը մնացած միայն երկու կաղնիներն էին որ մնացեր էին...։

Շատ կը զղջայ մարդուկը սակայն ինչ օգուտ. նախ կինը յարգը չդիտնալով զանոնք աղտեղութիւն կարծելով թափած էր, միւս կողմէ իրեն ալ անհամբերութիւնը պատճառ եղած էր կորնչնելու ոսքը եկած բաղդը։

Խե՛ղճ մարդ, չէր գիտեր թէ կնոջը բաղդը անոր սիրահար ոսկերիչն էր։

Ն. ՆԱԼՃԱՆՏԵԱՆ

ՎԱՐԺԱՊԵՏԻՆ ԿԱՂԱՆԴՁԷՔԸ

(ԶՈՒԱՐԹ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ)

Շուկայի հրապարակին վրայ ամէնէն սիրուած ու յարգուած ճանչար դէմք մըն է «խուեռամէի» Գրիգոր աղան։ Տակաւին հազիւ քառասուն տարեկան կայ ինք։ Միջակասակ, կապտաչուք եւ. քիչ մըն ալ գիրուկ, մէկ խօսքով չուկացիի կատարեալ եւ անկեղծ թիփ մը, որուն հետ առաջին առթիւ խօսակցող մը իսկոյն պիտի կասէր թէ սրամիտ եւ միանգամայն պարապասարան անձի մը հանդէ՛պ է որ կը գտնուի, այնքան ինքնատիպ ու յատկանշական դրոշմ մը կը կրէ արհեստաւորներու այդ դասակարգը։

Տիկին Մաքրիկ՝ իր կինը, նոյնպէս ոչինչ ունէր պակաս իր էրկնոջ այդ բարեմասնութիւններէն, ընդհակառակ, բա՛ն մըն ալ աւելի, ինչպէս յանձախ սովորութիւն է լսել ռամկօրէն։

Հիմնական կապը՝ որ զօդած էր այս երկու գլուխները իրարու, անարդիւնք չէր մնացած, ուռճացած, պաղարերած էր։ Իրենց զաւակն էր Հրանտ՝ 10-12 տարեկան սիրուն եւ առոյգ պատանի մը, որ մօտակայ թաղային վարժարանը կը յաճախէր՝ անհեռեւանք եւ ապարդիւն երթուդարձ մը թէեւ ինքնին։

Գրիգոր աղա սովորաբար իրիկուընները քիչ մը կանուխ կ'իջնէր իր գործէն, եւ ա՛յն իրիկուն մասնաւորապէս, կաղանդի առթիւ, աւելի կանուխ դարձած էր չուկայէն, պտղեղէն եւ ուրիշ անհրաժեշտ գնումներ ընելու դիտաւորութեամբ։

Տիկին Մաքրիկ արդէն գիշերուան սեղանը յարդարած էր իր պզտիկ Հրանտին հետ, եւ հիմա երկուքն ալ սկսեր էին անձկալիր կը սպասէին Գրիգոր աղային գալստեան եւ միեւնոյն ատեն քիչ մըն ալ իր հետը բերելիք... անակնկալներուն։

Եւ չատ չուշացաւ ալ Գրիգոր աղան, քառասդ ժամէ մը ետք արդէն իսկ սեղանին չուրջը բոլորուած էին ամէնքն ալ։

Լռութիւնը որ տիրած էր այդ միջոցին իրենց միջեւ, իսկոյն խզուեցաւ, երբ փոքրիկն Հրանտ օգի կանգնելով անակնկալօրէն սկսաւ արտասանել ամանորի չնորհաւորական եւ բարեմաղթաբանական մը, որուն ուսարաւմէն անմիջապէս ետք, տաք համբոյր մը դրոշմեց իր ծնողացը եւ մասնաւորապէս հարիւրկին ձեռքերուն վրայ։

Գրիգոր աղա բոլորովին ուշացրիւ եւ յանկարծակիի եկած այս անակնկալէն։

— Ապրի՛ս, աղուոր Հրանտս, բացցգանչեց անգիտակից չեչտերով, բայց չըսիր թէ ո՞վ սովրեցուց քեզ...։

— Վարժապե՛տս սովրեցուց հայրի՛կ, եւ ըսաւ որ «իրիկունը հայրիկիդ առջեւ ըսէ՝ տարիկ»։։

Գրիգոր աղա որ իր ընդոծին որամտութեամբը ըմբռնած էր չուռաւ, բավանդակ... հոգերանութիւնը այս խօսքին, սրտեղութեան չարժումներ ըրաւ, քմծիծաղով մը միեւնոյն ատեն ալ անհասկնալի բառեր մրթմրթալով քթին տակէն...։

Եւ կարծես, իր այս չուկայիկ ենթադրութիւններուն մէջ աւելի հասատտ բռնելու համար է որ, Հրանտ հարցնէ իր հայրիկին յանկարծօրէն, չկրնալով դիմադրել իր զգացած ներքին բուռն հրճուանքին։

— Աղա՛ր հայրիկս վաղը քանի դրուշ պիտի տանիմ... դպրոց... վարժարան...։

Գրիգոր աղա նեղքին յանեի կիրքով մը դուրս պոռթկաց։

— Անանկ բաներ չեմ գիտեր ես...։

Հրանտ ազերասնքի չեչտով մը։

— Բայց հայրի՛կ, ամէնքն ալ կը տանին կոր... եթէ ես չտանիմ վարժարան ինձի...։

Տիկին Մաքրիկ իսկոյն միջամտելով։

Գրիգորի՛կ, տա՛ւր բան մը, աղուս սիրաք մի՛ կոտրեր... ասանկ օրերով...։

— Կաղանդէ՛ք ի՞նչ ըսել է... ասնա՛նք թեզ մեզի տան, ամէն ամիս փարան... քհօիճ(!) կուտանք կոր պապա՛մ...։

Ու Հրանտ տրտաբեկ կը սկսի հեկեկալ։

Տիկին Մաքրիկ չկրնալով հանդուրժել ամուսնոյն յարուցած այս անհարկի խառնաշփոթութենէն։

— Ինչուա տասնի խօսքեր կ'ընես, Գրիգորի՛կ, բան մը որ անգամ մը... ասեք դուրեր է... Հրանտիս վիրը ինչո՞ւ ծուռ մնայ ուրիշներու քով...։

Գրիգոր աղան ինքն ալ հիմա կը զղջայ իր բռնած անօրինակ ընթացքին վրայ, եւ փորձ մը կ'ընէ Հրանտին։ սիրաք առնելու։

— Ինչ է ա՛ն, Հրանտ. ինչու կուլաս, վեր ա՛ռ. նայիմ գլուխդ... տեսնե՛մ...։

Հրանտ սակայն չչարմիր, եւ կը համառի տակաւին մնալով իր հեկեկանքին մէջ։

Գրիգոր աղա փորձ մը եւս ընելով.

Ա՛ռ նայիմ սբրիկս, նորէն թող քուկին ուզածդ ըլլայ... եւ քառասդ մը կը կասկածէ դէպի Հրանտը։

Հրանտ դադրած է այլ եւս լալէ եւ ընդդիմով մը՝ որ իր տարեկիցներուն յատուկ է միայն, փորձ մը կ'ընէ գաղտագողի իրեն արուած դրամին քանակութիւնը հաշուելու համար...։

Տիկին Մաքրիկ սակայն, որ նշմարած է քառասդը ամուսնոյն մտաներուն մէջէն։

— Ի՞նչ է ադ Գրիգորիկ... բնա՛ւ միտաբ ուելի աղէկ, տարիկայ նուաստացում մըն է մեր արժանապատուութեան... Տնահանենք... արծաթ մը պիտի ղրկեն եղեր...։

Գրիգոր աղա թէեւ ակամայ, սակայն կը համակերպի գո՛նէ նորէ՛ն տեղի չարուելու համար նո՛ր նո՛ր լացեր եւ պառակտումի, սեղանին վրայ, որ արդէն այդ պահուն բոլորովին կորսնցուցած էր իր վեհութիւնը եւ ո՛չ օք գիտէր թէ ի՛նչ է կերածը...։

Առաւօտուն կանուխ՝ Հրանտ մաքուր ու նորընոր հագուած վարժարան կը շտապէ, լիայուրթն համբոյր մը դրոշմելու համար վարժապետին ձեռքին, միեւնոյն ատեն չմոռնալով նաեւ երկու քառորդ սահեցնել յուշիկ մը անոր ափերուն մէջ։

ԼԵՒՈՆ ԱՒԱԳԵԱՆ

ԿԱՂԱՆԴԻՆ ԻՆՁ ՆՈՒԷՐ ՏԱՄ ՈՐ ՅԱՐԳԻ ԱՆՑՆԻ

ՄԻԱՑՆ

"ԺԱՄԱՆՑ ԿԱՄ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽԱՂԵՐ,,

ԿԸ ԲԱՒԷ

ՀՈԳԻՆԵՐՈՒՆ ԿԱՂԱՆԴԸ

Վազուան այգը՝ կերպարանափոխուած խորհուրդ մըն է տիեզերքի մէկ ծայրէն հոսող, կոյսի մը դեռ անխառն նայուածքին պէս թեթեւ, բայց հասմակրանքի քաղցրութեան պէս ալ ուժեղ։

— «Ալ չեմ դիմանար մայր աշխարհի արտասովոր պատկերներուն վրայ։ կեղծ ժպիտ մը կը տեսնեմ եղբօրս շրթներուն վրայ, կեղծ ժպիտ մը՝ վիբարոր հոգիին մարուքներէն արտասերուած. բայց ասոնց պզտիկ քոյրս կը խնդայ նուազկոտ կերպարանք մը առնելով մերթ, եւ զուարթ ճիչ մը դուրս կը թռչի իր մատաղ կակորդէն։ Ա՜խ, մա՛յր, չեմ դիմանար այլեւս երբ կը տեսնեմ արցունքը քու անկեղծ ու խոստմնապատ աչքերուդ մէջ, ու ճակատիդ վրայ ինկած կարճ մազերուդ ոքխար մէկ խոպոպ, աչքերդ, բարակ մէջտրով ծածկուած կրակի կաղարներու նման, կ'ուզէիր բան մը խօսիլ կեանքին վրայ։ Ինչո՛ւ լալ կուգամ, ինչո՛ւ կը կարմրիմ երբ կը դիտեմ կեանքի այս պատկերները։ Մա՛յր, օա վայրկեանիս քու լռութիւնդ կը նմանի բնութեան մեծ լռութեան։ Սրբէ՛ արցունքներդ մայր ու պաչէլ մը առ քրոջս ճակատէն։ Սա հեռուէն եկող ձայները ինծի մատնել կուտան, մա՛ի՛կ բրէ, տե՛ս տեսակ մը կենդանութիւն կայ խաղերու թրթռումներու մէջ, անոնք մեր ցաւերուն յուզարկաւորներն են. նայէ. ի՛նչպէս կը ժպտի քոյրս ձայներուն առջեւ, անուշ ու անմեղ մտածումով մը կարմրեցաւ իր դէմքը։»

Հեռուէն երկնցող ձայները կ'անուշնային ոլիքներու ձայնին խառնուած հովին նման, բայց ողբերգի մը պէս կը հնչէին խորհող մայր մը ականջին՝ Նոր Տարին ողջունողներու երգերը, իր հեռուի պանդխտաց զաւկին մէկ արտամարտնա ձայնը միայն բաւ էր հրճուեցնել տրտում մայրը, անոր միտքը չէր կրնար հաշուուել իր առջեւի զանազան ձայներուն հետ։

Լացաւ արտասում մայրս, ու ալ չը հարցուցի թէ ինչո՛ւ կուլար, որովհետեւ իմ աչքերս ալ կը թրջէին ինքնին արցունքներով։

×

Վազուան ասոր յիշատակներու տօնն է։ Մեծ մայրս օճախին քով նստած, ու պզտիկ քոյրս իր քովիկը։ դարերու գերեզմաններու մէջ կը փնտռէր կենանքոտ պատմութիւններ, կը մխրճէր անոնց յատակը, և պզտիկը բերանաբաց մտիկ կ'ընէր մեծ մայրիս կին։ Լացող աղջկան մը սգաւոր նայուածքին պատմութիւնը ըրաւ այսօր հանիս, որ երթալով աղուոր էր անոր դէմքը՝ տրտմութեան մութ ստուերներու ներքեւ և յանկարծ ինքն ալ իր ազնուութենէն զմայլած՝ ժպտեր էր մտնելով իր վիշոյ։ Մամիա հաղորդութեան մը չեչտը կար հանիս գաղափարներուն մէջ։

Խանթակաթ նայուածքով մը մտիկ բրի մեծ մօրս պատմութեան, որովհետեւ անիկա, մօրս արցունքներ՝ իր մայրական սրտին զգացումներով սրբել կը ջանար։ Մարմարի պէս պաղ ցրտութիւն մը առին կարծես իր սպիտակ մարմարի պէս ակռաները երբ սկսաւ իր պատմութիւնը։ Թիթեռնիկի մը արագ արագ թիւռաթռտումին պէս իր կուրծքը կ'ելեւէջէր, և յոգնութիւն մը կ'զգար ամպերէն վար իջնող թրուչուն նման։

Պառաւները գիտեն միայն իրենց լեզուն փորձառութեամբ՝ ցաւած սրտերը ցնցութեան խոլ զգայնակութեամբ լեցնելու գաղտնիքը։ Պզտիկ քոյրս, իր զմայլուն դէմքով ցնցուեցաւ տրտում մայրիկիս գիրքը, և համբուրեց խոլ ճչլով մը անոր ճակատը։ մայրիկս ժպտեցաւ յանկարծ, որովհետեւ հրեշտակ մը կը փարէր իր վզին։

×

Տարին վերջին վերջալոյսը ամբողջ պտղեր մըն էր տիեզերքի անհունութեան վրայ գծագրուած կարծես, պանդխտաներուն սրտերուն վրայ կարմրած վերքն է այն ու հիւանդներուն վերջին նայուածքը։

Երկնքի պլրտա գոյներուն ներքեւ մանուկները իրենց գուարթ խաղերով կը ցատկռտէին ու կը պտտային կանգրդնին պատեալ ստուերն։ Բրը. նաղդը կը գործէր միայն անոնց մէջ, ու կոյր հրճուանքով մը կը լեցնէին օդը։ Բնութեան մասաղ ու առոյգ զաւակներն էին անոնք։ Ամէնէն աւելի իր տխուր ու անյարգար սենեակին պատուհանը նստած պանդուխտն էր որ տեսաւ այս մանկական գեղեցիկ տեսարանը ու զգաց բան մը իր ներսը։ Իր հեռուի լացող մայր ձայնը ելեկտրական հոսանքի մը նման ազդեց կարծես, ու ոգալող նայուածքով մը նայեցաւ մանուկներուն։ ա՜խ, ինչ անուշ էր մանուկ ըլլալը... լացաւ ինքն ալ իր մայր նման անորոշ սարսուռով մը, ու իր նիհար կապերուն ներքեւէն մատաթիկ արցունքներ փրթան, ասկեղէն թռչունի մը կուռչէն կաթած միւռոնի չիթին նման։ Իր ապրած միջավայրէն հետ չէր կրցած հաշտուիլ, որովհետեւ կոչտ նկարագիրներու ծնունդն ենթարկուած էր։ Սոսկ իր յուզումներուն մէջ կը հայէր միս միսկուկ, ու ամէն վայրկեան բան մը կը պակսէր իրմէն, նման երկնքին ծայրը հառնող վիրջալոյսին, մինչ վարը, անփոյթ էր քաղաքին մարդկութիւնը, ու զինքը չրջապատող մթնոլորտին մէջ՝ ներկայ մարդկութեան նուազած զգացումներուն ողբերգը կը կարդար։ Վազուան կաղանդը օգուտի օր մը պիտի ըլլար իրեն համար, ու համբ բրնութիւնը երգ մը պիտի հիւսէր իր կեանքին վրայ՝ նման իր մանկիկը օրրոցի մը։ Իր մայրը անդին կը հառնէր իր զաւկին համար, ասդին ինք ճակատագրին գաղտնի խաղերուն խաղալիք մը՝ կուլար մարեցնող հեծիւնները, ու իր լացը իր արցունքներով կը սրբէր։

×

Զուարթ առաւոտն զուարթ արեւոլոյսը նոր բարեւ տուաւ սպասող հոգիներուն, ու մտածումներով յափրացած պարմանուհիներ հին երդեր թաղեցին հին սէրերու յատակը, նոր առնչիներ քաղելով թարմ օրուան, թարմ խորհուրդէն։ Նոր տարւոյն սէրով օրօրուող հոգիները՝ ամբողջ տարին սէրով կ'ասնցնեն, սիրող պարմանին փեսայ կ'ըլլայ, սիրող պարմանուհին հարս։ Պատուհաններուն եռեւէն նորէն սպասող նայուածքներ դուրս թռան։ Շատեր, գաղտնի հիւանդ եղան միտ միտ արցունքներ թափելով, ու ընդարձակած՝ սիրոյ կոստակներուն դէմ ոգեւարքի արտմութիւն մը ծածկեցին իրենց ներսը։ Անդին, ոմանք իրենց նորարարքով ծաղիկ բացին իրենց սիրոյ առաջին կոյս նայուածքը, անեւոնոթ կարօտ մը ներս թափեցաւ իրենց զգացումի նորբ թառերուն վրայ, և չես գիտնար երբեմն իսկ թէ՝ ինչո՛ւ կը զուարթանայ, և ինչո՛ւ կը տրամի իրենց հոգին։

Սիրուած հոգիներու երջանիկ տօնն է այսօր, ու իրենց սիրավէպին ուռնոր նոր յարերուն սկզբնաւորութեան նոր յառաջաբանը՝ նման գրքի մը յառաջաբանին՝ ուրեմն պիտի անանն իրենց սրտիկին միւռ բան մը։ Անցնող տարին գեղեցիկ ու սիրուած մեռել մըն է իրենց համար բաց մնացած աչքերով՝ նման հայելիի մը, ուրկէ մարդկութիւնը ինքզինքը պիտի դիտէ։

Երկնքա հոգիները, սէրը աչքերնուն առակ կը պահեն, նայուածքի հանդարտ բուրվառումով մը խնկելով երիտասարդ հոգիները։ Վախկոտ ամարդի մը զգոյշ սարսուռը կը կարի հիմա իրենց սրտին, ու կը յուզուին, լալ կ'ուզեն յուզումներու մէջ բանուած։ Ա՜խ, չեմ գիտեր թէ ինչու համար առաջ ծաղկի նման կարմիր այտերով սա պարմանին տրամեցաւ, գլուխը իր ձեռքերուն վրայ խոնարհեցուցած, իր գանկին խարուկէն եկող հեռաւոր ձայնի մը մտիկ կ'ընէր կարծես։ Ինչո՛ւ տրամեցաւ արդեօք կարմիր պարմանին տարիին այս զեղեցիկ տօնին։

Ան զինքը մերժող նայուածքը տեսաւ բրին, ու մէկ նայուածքով կրկին հարուածուեցաւ, արդէն չատոնց զարնուած՝ անոր լօնքերուն ազդեն։ Կարմիր այտերով հրիտասարդին օրան արիւն քաւեց, արցունքները պիտի սրբեն այդ արիւնը։

Սիրող սրտերը խորհիլ սկսան, վազուան նոր օր մըն էր որովհետեւ։ Ամէն մարդ իր սրտին վրայ պիտի նստի անգամ մը։

ԽԱՉԻԿ ԴԱՎԱՃԵԱՆ

Ամ. Գարահիսար

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ (AGENDA)

Մատթէոսեան տպարանը 1905 տարիին իր սովորական Յուշատետրը պատրաստած է տանկերէն, հայերէն, Ֆրանսերէն և յունարէն լեզուներով և մաքուր տպագրութեամբ։ Այն մարդու համար անհրաժեշտ ընկեր մը, դիւրութիւն օրուան գործառնութիւնները արձանագրելու և ճշմարիտ յուշերը արձանագրելու։ Ամէն չարար մը ունի մոռացութեան չմատնելու։ Կանոնաւոր գործառնութիւն կատարել փափաքողներուն կը յանձնարարուի։

ՑԼԷՐ ԵՒ ՑՆՕՐԷՆ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ